

11148

Schicht-szappan!

(„Szarvas“ vagy „Kulcs“-szappan.)

Megtakarít pénzt, időt és fáradságot.
A ruhát kiméli és megóvjá.

Mindennemű ruha és
mosási módszer részére
a legjobb és legolcsóbb.

Hófehér ruhát ad.
A színeket emeli, fénylővé
és világossá teszi.

A vásárlásnál különösen ügyeljünk arra, hogy minden darab szappan „Schicht” névvel és a „Szarvas” v. „Kulcs” védjeggyel legyen ellátva.

Vezérszó: Minden darab szappan a SCHICHT névvel, tisztá és ment káros alkatrészeketől.
Jótállás: 25.000 koronát fizet a Schicht György cég Auszsigban bárkinek, a ki bebizonyítja, hogy szappana a „Schicht” névvel valamely káros keveréket tartalmaz.

Olcsó cseh ágytoll!
8 kiló: új fosztott 9,00 K,
jobb 12 K, fehér pelyhepupa
fosztott 18 K, 24 K, hófehér
pelyhepupa fosztott 30 K 36 K
Szállítás portmentes, után-
vétellel. A kiserelés és vissza-
vétel portmentesítés ellené-
ben megengedjük. 11108
Benedikt Sachsel,
Lobes 279.
Post Pilsen, Böhmen.

Világhírű kintetett olmtól

Quargli.

Az első olmtól gépjármű sajtójár,
mely 1839. évben alapított,
ajánl saját gyártmányából egy
postai küldeményt bérmentre és
utánvétellel 3 K 70 fillért. Nagyobb
megrendeléseknél a legolcsóbb
árak.

JOSEF MEIXNER, Olmtól,
Bahnhof, 10821

5 frtért

székfűtő utánvét mellett az
Orsz. Postóruház
Budapest, Rottenbiller-u. 4B.
egy férfiöltönyre 3 mé-
ter finom fekete, sötétkék,
szürke vagy barna angol
gyapjuszövetet.

1.50 2 frt.
Valódi Roskopf-órak
6 havi próbaidő.
Nikkel v. acél Roskopf-rendszerű frt 1.50
Roscopf-strapaz-óra plombbal frt 2.—
Duplafedeli frt 3.40
Arany-dupl (aranyhoz hasonló) frt 3.50
Valódi ezüst egyfed. frt 3.—
Duplafedeli frt 4.—
Három ezüst fedellel frt 5.—
Eredeti „vasuts-Roscopf” (nem
rends.) frt 3.50
Penti órák a szűz Mária és kir. birod. sas,
szántó, földműves vagy jó domborművi
képpel 10 krral drágábbak.

Zenélő ingaóra
71 centim. magas, önmagától a leg-
szébb dalokat, keringőket és indulókat
játsza
Zene nélkül frt 4.—
Óndíjjal frt 4.50
Toronyóránál frt 5.—
Ezüst-órak nikkellel frt 1.—
Dupla haranggal frt 2.—
Zenélő művel frt 4.25
Kakuk-órak frt 3.40

3. frt.
**Valódi ezüst Remon-
toir-óra**
es. és kir. fémjelzéssel
urak, hölgyek és fiuk részére.
Egyfedeli frt 3.—
Duplafedeli frt 4.—
Aranyezüst frt 5.—
Három ezüst fedellel frt 6.—
Ezüst páncéllal frt 90
14 karátos arany 8 forintól feljebb,
14 kar. aranyláncok 10 forintól feljebb,
14 kar. arany fülbevaló 1 frt 20 krról
feljebb.
14 karátos aranygyűrűk közel 1 frt
80 krról feljebb.

Három évi írásbeli jótállás. Meg nem felelőért pénzvisszaküldés. Szétküldés csak utánvétellel.

„A nagy óragyárhoz” cég MAX BÖHNEL, órák, Wien, IV., Margarethenstrasse 38. szám.

A es. kir. államhivatalnokok szállítója. — Alapítva 1849. — Kérjen nagy árjegyzéket ezer képpel ingyen és bérmentre.

11096

Hogy karcsuvá lehessünk

a nélkül, hogy egészségünknek ártalmára volna, hasz-
náljuk a
„PILULES APOLLO”
melyek tengeri növények alapján vannak előállítva és
páris orvosoktól kapták jóváhagyva. Ezen könnyen
betrátható gyógyszerrel rövid idő alatt csodálatlanul
elhalasztásig emésztést mind a két nemnél. És a titka
minden elegáns hölgynek, ki nyúlónak és fiatalos
alakját meg akarja őrizni. Egy flacon ára utasítá-
sal K 6.45 bérmentre, utánvétellel K 6.75 J. Ratle,
gyógysz. 5 Passage Verdeau, Paris (IX).
Békkvár Ausztria-Magyarország részére Budapestben Török
József, gyógyszerész, Király-utca 12. 11019

OLDSMOBILES

a lehető legjobb
a hasonló áru
automobilok között.

8 lóerős utazó kocsik.

A 8 lóerős utazó kocsik nagy erővel és gyors-
sággal halad hegyen, völgyön és homokos uta-
kon. Kormánykerék, külön ülés, az összes
géprezések könnyen hozzáférhetők. Erős, tartós
és olcsó. 8 lóerős könnyű kocsik, 8 lóerős utazó
kocsik, 10 lóerős családi kocsik, 10 lóerős 2 cilin-
deres családi utazó kocsik, 10 és 16 lóerős cso-
magyarázó kocsik, 11 személyes omnibusz.

Mielőtt autómobil vásárolna, kérjen tőlünk katalógust.

OLDS MOTOR WORKS
Detroit, Michigan. 11054b

Schreher Gusztáv és Társai
Budapest IV., Eskü-ut 6. (15-13.)
Garage: VI., Gyár-u. 31. (21-69.)

SZÉPSÉG KIRÁLYNŐJE VAGYOK

mióta az általános közkezdett NORMA-
crémot használom, mely vegytiszta, zsír-
és higanymentes, az arcbőrre teljesen
ártalmatlan, gyorshatású. néhány nap
alatt eltávolított sejtölet, májfoltot, mit-
essert, ráncokat, az arcnak friss üde színt
költöztet. Norma-crém 1 téglét 2 K, bér-
mentre küldés 2 K 70 fill. 3 téglét 5 K 40 fill.

Norma-puder, mely három színben kapható,
dobozonként 2 koron.

Norma-arcmosóvíz 1 K 60 fillér.

Norma-szappan 80 fillér.

NORMA-hajfestő,

teljesen ártalmatlan, eddig nem létezett
hatást ér el annak használatával, a hajnak
természetes színét vissza varázsolja.
Egyszeri használatával egy hétig elegendő.
Kapható fekete, barna és szőke színben.
A kezelés teljesen elter az eddigi hasz-
nálatban levő szerekétől, minthogy a festés
csak egy levegőtől történik, s nem, mint
a más hasonló hajfestékek, a holt egyszerre
kétféle szer használatát szükséges. Arak
használati utasítását egy üveg 4 K, bérmentre
küldés 4 K 70 fill. Két üveg 7 K 20 fill.
bérmentre. — Megrendelhető utánvét vagy a
pénz előleges beküldése mellett.

VÁROSI GYÓGYSZERTÁR a „Fekete sas”-hoz, Temesvár, Szent-György-tér 1/B.
Főraktár: Török József gyógyszerárban Budapest, Király-utca 12. és Andrassy-út 10688

Egyedül létező valódi angol
Szépitőszert
a Balassa-féle valódi angol
UGORKATEJ,
mely azonnal eltávolítja minden sejtölet,
májfoltot, pattanást, bőrtörést (mit-
essert), ráncokat, és az arcnak friss üde-
séget, fiataloságot kölcsönöz. Teljesen ártal-
matlan. 1 üveg 2 K, ezüst ágorka
szappan 1 K, post. ár 1.20 kor

Főszékhely: **Balassa Kornél** gyógyszerár, Budapest,
Erzsébetfalva 15.
Kapható minden gyógyszerárban. Főraktár Budapest:
Török József gyógyszerárban Király-utca 12 és Andrassy-út 26.
Dr. Egger Leó «Nádor-gyógyárban, VI. Váci-körút 17 sz.
Zoltán Béla gyógyszerárban, Szabadság-tér, továbbá a követ-
kező drogeriákban: Detsinyi Frigyes, Marokói-utca 2. sz.,
Fodor Márton VII. Király-utca 41. Lux Mihály, IV. Muzeum-
körút 7. Neruda Nándor, IV. Kosztut Lajos-utca 7. Molnár
és Moser, IV. Koronaherceg-utca 11, 10843

A legjobb és legmegbízhatóbb
szolgálati órák
csak PERLZWEIG J. órák és ókso-
résznél Ruttikán. — Kaphatók.
Roszkopf-órak 2 frt 50-tól felfelé.
Árjegyzék ingyen.

Serravallo
CHINA-BOR VASSAL
orvosi és gyógykezelés, vérszegénység és
lábadozók számára. Étvágygerjesztő, ideg-
erősítő és vérjavító szer. 18952
Küldés fr. Több mint 3500 orvosi vélemény.
J. SERRAVALLO, Trieste-Barcola.
Vásárolható a gyógyszerárban állítólag üvegben
4 K 2.00, egész literes üvegben 4 K 4.80.

28. SZ. 1905. (52. ÉVFOLYAM.)

SZERKESZTŐ: NAGY MIKLÓS. FŐMUNKATÁRS: MIKSZÁTH KÁLMÁN.

BUDAPEST, JULIUS 9.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 24 koronás, félévre 12. Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 16 koronás, félévre 8. A POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkronikával) egész évre 10 koronás, félévre 5. Külföldi előfizetésekre a postai megfizetési utalványt is csatolandó.

BACHÁT DÁNIEL,

A Bányai ág. evang. egyházkerület új püspöke.

A nagyérdemű Sárkány Sámuel lemondásával megüresedett bányakerületi ág. evang. püspökségre, több jelölt közül, nagy többséggel Bachát Dániel budapesti esperes-lelkész választotta meg a hívek bizalma. Egy nemzeti szempontból is nagy fontosságú egyházi állás töltetett be a választással közmegelegedést keltő módon. A bányakerület az evang. egyház-kerület legnagyobbika úgy területre, mint lélekszáma nézve; Zólyom hegyei-től lenyúlik az Alföld rónáira s a horvát-szlavonországi evang. egyház-kerület alá tartoznak. Híveinek a félmilliót megközelítő számában egyaránt vannak magyar, német és tót ajkúak, kiknek hit-életét ápolni és fejleszteni ép oly nemes, igazi papnak méltó becsüségét betöltő feladat, mint őket a magyar államhoz és nemzethez való hűségben, ragaszkodás-ban megtartani. Növeli e feladat jelen-tőségét az is, hogy nálunk még erősen össze lévén szövedve az egyházi élet a közoktatással, a püspöknek hatáskörébe esik a különböző fokú iskolák nagy so-kasága, melyeket nehéz és kedvezőtlen körülmények között is fentartani ép úgy érdekében áll az egyháznak, mint a nemzeti köznevelődésnek.

Mind e nagy és szép feladatokra az evang. hívek kiválóan rátermett fér-fiút nyertek Bachát Dánielben. Hosszú és munkás papi pályáján, egy népes gyüle-kezet és esperesség vezetésében alkalm-volt az egyházi ügyek intézésében kellő gyakorlati tapasztalatot szerezni, tudomá-nyos és irodalmi műveltsége, szónok-képessége, társadalmi tevékenységében szerzett tekintélye alkalmassá teszik arra, hogy tapasztalatait gyümölcsözően értékesítse. Megnyerő modora különböző körökben sok jó barátot és tisztelőt szerzett neki, s az a rok-on-szeny és népszerűség, melyet eddig is élvezett, bizonyára fokozódni fog, ha majd szélesebb körben érvényesítheti képességeit.

Bachát Dániel, kit hatvanöt éves korában ért hitsorsosainak megtisztelő bizalma, — 1840-ben született Gömörmegyében, Ratkón. A teolo-giát Eperjesen végezte, majd a bécsi egyetem evang. teológiai fakultásán bővítette is-

mereteit. Hazatérve tanító lett a lipótmegyei kis Pribilina község evang. iskolájában s itt a hívek annyira megkedvelték, hogy mikor a község, mely addig Híbe leányegyháza volt, önálló gyülekezetet alakított, megválasztották papjukká. A fiatal lelkész nagy sikerrel műkö-dött itt, úgy hogy a félreeső helyen is magára vonta a közfigyelmet: csakhamar körlelkész-sé s esperességi főjegyzővé választották. Hazafias érületével is kitűnt a vidéken, mely akkor külö-nösen ki volt téve a tót nemzetiségi igazgatásoknak.

Köster utólagi fényképe
BACHÁT DÁNIEL.

A kis lipótmegyei faluskából 1873-ban a fő-városba került: Geduly Lajos püspök ajánlatára megválasztották a budapesti tót nyelvű egyház lelkészévé. Nehéz feladatot vállalt itt magára; nagyszámú hívei nagyobbára a fővárosi nép legszegényebb rétegeiből kerülnek ki, a mi an-nál nehezebbé teszi lelki gondozásukat. Más-részt ekkor még érezhetőek voltak utóhatásai azoknak a hazafissággal össze nem egyeztethe-tő mozgalmaknak, melyek még Kollár Jánosnak, az egyház egykori lelkészének, a tót nemzeti-

ségi törekvések egyik úttörőjének működésére vezethetők vissza. Bachát a belsőleg megkom-lott összhangú gyülekezetben hazafias és erélyes föllépésével rendet és békét teremtett s legyőzte benne a Kollár-féle hagyományok ere-jét. Első sorban az ő érdeme, hogy gyülekezete ma már csak nyelvére tót, érzésében s egyházi munkásságában egyaránt feddhetetlen hazafi-ságú.

Budapecsten gyorsan emelkedett tekintélyre úgy a hívek, mint a szélesebb társadalmi körök előtt. Alig egy évi itteni működése után Székács József püspök, a jeles író aján-latára s buzgó támogatása folytán megválasztották a budapesti esperesség espe-resévé. E tágabb hatáskörben is példás lelkiismeretességgel munkálkodott, de e mellett szorosabb értelemben vett gyüle-kezetek ügyeit sem hanyagolta el. E te-kintetben valóban maradandó érdemeket szerzett a kerepesi-úti evang. egyház tem-pom építése ügyében kifejtett munkássá-gával; neki van fő érdeme abban, hogy a templom a hívek súlyosabb megterhe-lése nélkül felépült s belső berendezése, kidíszítése körül is eredményesen fáradozott. Kiváló szervezőképessége nyilvánult abban is, hogy a különben szegény gyülekezet anyagi ügyeit sikerült nem-csak rendezni, hanem felvirágoztatni is. Jótékonykezeltű nőegyletet alapított, a mely a szegény nép között szép eredménynyel működik a nyomor enyhité-sére. Buzgón fáradozott a fővárosi evan-gelikus iskolák érdekében is.

Az egyházi irodalomnak alapos kép-zettséggel, szakavatott művelője. Beszédei irodalmi formájukkal és tartalmasságuk-kal válnak ki; egyházi kérdésekben sok-szor felszólt a szaklapok hasábján. Az angol vallásos iratokat terjesztő társaság

kiadványai számára egész sereg füzetet fordí-tott magyarra és tótira, ezzel is előmozdítva a hívek lelki épülését. A Luther-társaság munkásságában alakulása óta tevékeny részt vesz, 1891-től fogva nyolcz éven át alelnöke is volt s lemondása után tiszteletbeli alelnökké választották. Részt vett a magyar evang. agenda átdolgozásában is.

E sokféle munkásság mellett a szépiroda-lomnak is jeles művelője, mint műfordító. A magyar költők, köztük Arany János, Petőfi,

Jókai, Szász Károly, Gyulai Pál, Tóth Kálmán s számos újabb magyar költő műveit öt kötetre menő fordításokban ismertette meg a tót néppel. Ezzel is a hazai tót ajkú népnek a magyarsághoz s a hazához való ragaszkodását igyekezett erősíteni. Ebbeli munkásságát azzal tüntette ki a Kisfaludy-társaság, hogy 1879-ben levelező tagjává választotta; a társaságban ő mondott emelkedett szellemű emlékbeszédet lelkesztársáról, Győry Vilmosról, a jeles költőről.

A főváros társadalmi mozgalmából is kivette a maga részét. 1880-ban szervezte a Vörös-Kereszt egyesület fővárosi VIII. kerületi választmányát, melynek tíz évig titkára volt s 1890 óta a magyarországi Vörös-Kereszt egyet központi választmányának tagja. A főváros közügyeiben mint a képviselő-testület tagja vesz részt. Sokoldalú sikeres tevékenységeért a király 1898-ban a Ferencz József-renddel tüntette ki.

A hazai evangélikusok megnyugodva helyezhetik bizalmukat új püspökükbe, a ki teljes lelki és testi erőben, nemes feladatai megoldására való friss munkakedvvel veszi át a bányakerület vezetését, mint méltó utódja azon kitűnő férfiaknak, a kik az éltő ragaszkodás során püspöki székeben elődei voltak.

A HAJAM ŐSZÜL...

Ti névtelen, nagy szenvedések,
Ti nem tűntök el nyomtalan' —
S olykor, ha a tükörbe nézek,
Azt látom, őszül a hajam.
A hajam őszül és fehér lesz
Máholnap, mint havas orom,
De szívemmel, mely ifjan érez,
A telet meghazudtolom.

Az évek jönnek s újra mennek,
A felszított tűz lángra esap —
Én Istenem, hisz életemnek
Még delelőjén áll a nap!
A fagy, a dér korán lehullt rám,
De az ősz bája még enyém —
S a tavaszalmok elvirultán
Üdvét dehogy felejteném!

Oh, hány remény és hány ígéret
Szunnyad lelkembe' oh, be rég!
Mit a fukar, kegyetlen élet
Szűkmarkun nem váltott be még.
Ki tudja, hogy beváltja-e majd?
Ki tudja, mert gyorsan feled —
És minden év a sir felé hajt
Mind közelebb és közelebb...

Az évek jönnek, újra mennek
És az emésztő, nagy csaták
Még delelőjén életemnek
Szívem' véresre szagaták —
S ha olykor a tükörbe nézek,
Azt súgja őszülő hajam,
Hogy az irtó, nagy szenvedések
Nem, nem tűnnek el nyomtalan'...

Apor László.

A 30,000 DOLLÁROS ÖRÖKSÉG.

Elbeszélés.

Irt Mark Twain. Angolból fordította S. A.

I.

Lakeside kellemes kis város, öt-hat ezer lakossal. Csinos város is, már a milyenek a városok Amerika nyugati részén szoktak lenni. Templomaiba befért volna 35,000 ember is, — így szokott az lenni a messze nyugaton és délen, a hol mindenki vallásos és mind egyik protestáns felekezet képviselve van s mindeniknek megvan a maga gyülekezete. Rangkülönbség ismeretlen volt Lakesideben, mert mindenki ismerte mindenkinek még a kutyáját is s társaságkedvelő barátságosság volt az uralkodó légkör.

Foster Saladin könyvvézető volt a város legnagyobb üzletében s a maga mesterségében az egyedüli nagy fizetési ember. Harminczöt éves volt s tizenégy év óta szolgált az üzletben; házassága első hetében kezdte szolgálatát négyszáz dollár évi fizetéssel s lassankint mind feljebb emelkedett négy évig évi száz dollárral többre; ez időtől fogva a fizetése maradt nyolczszáz dollár. Készségkívül csinos összeg és mindenki elismerte, hogy meg is érdemli.

A felesége, Elektra okos asszony volt, ámbar mint ő maga is, álmódó természetű és regényes hajlandóságú. Az első dolog, a mit esküvője után csinált, — gyerek volt még, mindössze tizenkilenc éves — az volt, hogy vásárolt egy kis darab földet a város szélén s kifizette készpénzzel, huszonöt dollárral, — ennyi volt összes vagyona. Saladinnak még kevesebbje volt, csak tizenöt dollár. Elektra zöldeséget kert rendezett be a telken, megmiveltette a legközelebbi szomszédossal s száz százalékos jövedelmet nyert belőle évenként. Saladin első évi fizetéséből harmincz dollárt takarékpénztárba tett, a második éviből százát, a negyedik éviből százötvenet. A fizetés akkor már nyolczszáz dollárra rugott; időközben két gyermek is szaporította a költségeket, de azért Elektra ettől fogva évenként mégis kétszáz dollárt tett félre. Mikor már hét éves házasként voltak, egy csinos és kényelmes kis kétezer dolláros házat építtetett és rendezett be veteményes kertje közepén; az át felélt lefizette azonnal s családjával beleköltözött. Hét évvel később már nem volt adóssága, sőt még néhány száz dollár nyeresége is maradt.

A nyereség a föld árának emelkedéséből származott, mert Elektra még régebben egy-két másik telket is vett s a legnagyobb részét haszonnal adta el az olyan derék embereknek, a kik építkezni akartak, jó szomszédoknak ígértek s kellemes társaságul voltak szolgálndók neki és gyermekeinek. Elektrának ekkor már mintegy évi száz dollár saját jövedelme volt gyümölcsöző befektetéseiből; gyermekei szépen növekedtek éveken és kedvességben. Így hát valóban boldog és megelégedett asszony volt. Ekkor kezdődik a mi történetünk.

Legkisebbik leányuk, Clytemnestra — röviden csak Kliti-nek hívták — tizenegy éves volt, a nővére, Gwendolen, — röviden csak Gwen — tizenhárom. Csinos és derék leány mindkettő. Neveik elárulják a szülei véreben titkon rejtőző romantikus árnyalatot, a szülők nevei pedig azt árulják el, hogy ez a romantika öröklött volt. A családtagok szerették egymást, ezért mindegyiknek megvolt a maga becéző neve: Saladiné a furcsa és inkább nőkre illő Sally, Elektraé a szintén furcsa s inkább férfira illő Aleck. Sally egész napon át jó és szorgalmas könyvvézető és kereskedő volt, Aleck pedig hűséges és gondos anya, és számító gazdasszony, de estére barátságos szobájukban félrevonultak e sívár világtól s egy másik, szebb világban éltek, regényeket olvasva fel egymásnak, álmodva, királyokkal, hercegekkel, méltóságos lordokkal és ladykkal barátkozva fényes paloták és komor ősrégi kastélyok zajában és ragyogásában.

II.

Aztán jöttek nagyszerű hírek. Ámulatosak, gyönyörteljesek. A szomszédos államból jöttek, a hol a család egyetlen rokona élt. Sally rokona volt ez, valami távoli nagybácsi vagy másod-harmadízról való unokatestvér. Tilbury Fosternek hívták, hetven éves agglegény volt, a kiről az a hír járta, hogy szép vagyona van s ennek megfelelően mogorva és kesernyes ember. Sally próbált hozzá közeledni egyszer, valamikor régen, egy levéllel, — de többször nem is próbálta. Ez a Tilbury most levelet irt Sallynak, elmondva benne, hogy közel érzi halálát s harminczezer dollárt fog ráhagyni örökségül készpénzben; nem azért, mintha szeretné, hanem mivel a legtöbb bajt és keserűséget neki a pénz okozta s olyan helyen akarja a pénzt elhelyezni, a hol remélhetőleg tovább fogja folytatni gonosz praktikáit. A hagyatékra rendelkezni fog végrendeletében s akkor azonnal ki fogják fizetni, feltéve, hogy Sally bizonyítani fogja a végrendeleti végrehajtók előtt, hogy az örökségről nem tett megjegyzést se szóval, se írásban, nem tudakozódott a végrendelező útjának elhaladásáról az örökkevelőség felé s nem is volt jelen a temetésen.

Aleck alighogy félig-meddig magához tért a levél által keltett megrázkódtatásból, elküldött abba a városba, a hol a rokon lakott s előfizetett a helybeli újságra. A férj és feleség ünnepléses szövetséget kötöttek, hogy nem említik senki előtt a nevezetes hírt, a míg a rokonuk él, nehogy valaki tudomására juttassa halálos ágyán, talán el is ferdítve. A nap többi részében Sally össze-vissza zavarta az üzleti könyveket s Aleck sem tudta az esztétikus ügyes-bajos dolgain tartani; egy virágcserepet vagy egy fagallyat sem tudott fölemelni a nélkül, hogy el ne felejtette volna, mit is akart vele csinálni. — Harminczezer dollár!

Egész nap ezeknek a csodabátaszavaknak a zenéje járt eszükben. Esküvőjük napjától fogva Aleck erős marokkal fogta a pénztárczát s Sallynak vajmi ritkán volt módjában, hogy csak egy fillért is haszontalan dologra költjön.

— Harminczezer dollár! — zengett a nótája újra meg újra. — Hatalmas összeg! Elképzelhetetlen nagy összeg.

Aleck egész nap azon tündődött, mibe fogja a pénzt befektetni, Sally pedig azon, hogy mire fogja elkölteni. Ez este nem volt regényolvasás. A gyerekek korán lefeküdtek, mert a szülei hallgatagok, szórakozottak voltak és sajátágos módon unalmasak. Még az esti bucsuzásakor sem adták vissza csókjaikat, — a gyerekek már egy órája elmentek, a mikor a szülők észrevették távozásukat. Ez alatt az óra alatt két czeruza dolgozott szorgalmasan, — számokat irt, tervezgetett. Végre Sally szakította félbe a csendet. Ujjongva kiáltott fel:

— Nagyszerű dolog lesz, Aleck! Az első ezerből lovat és kocsit veszünk a nyárra és prémes kabátot a télre.

Aleck nyugodt határozottsággal felelt: — Micsoda, a tőkéből? Szó sincs róla. Még ha egy millió volna sem.

Sally mélyen el volt szontyolódva, a ragyogás elmúlt arcáról.

— Oh Aleck, — mondta szemrehányón. — Mindig olyan keservesen dolgoztunk és zsugorkodtunk s most hogy gazdagok vagyunk, úgy látszik...

Nem fejezte be a mondatát, mert látta, hogy az asszony arca ellágyul, könyörgése meghatározta Alecket. Az asszony gyöngéd, rábeszélő hangon mondta:

— Nem szabad elköltönnünk a tőkét, édesem, az nem volna okos dolog. A jövedelméből...

— Ez már beszéd, Aleck, ez már beszéd! Milyen kedves és jó vagy! Csinos kis jövedelmünk lesz és ha elkölthetjük...

— Nem az egészet, édesem, nem az egészet. De egy részét elkölthetted. Okosan, az illő részét. De az egész tőkét, — minden fillért belőle — jól el kell helyezni, hogy kamatozzék. Belátod ennek az ésszerűségét, ugy-e?

— Oh, igen. Persze hogy igen. De akkor oly sokáig kell várni. Hat hónap múlva kapunk csak először kamatot.

— Hát — lehet, hogy csak később. — Később? Hogy-hogy? Hát nem félvélenként fizetnek a takarékbán?

— Ott igen, de én nem így akarom befektetni a pénzt.

— Hát hogyan?

— Nagy kamatokra.

— Hát ez jól van. Folytasd, Aleck. Hogyan?

— Köszönbányák. Az új bányák. Ezekbe tízezer dollárt fektetek. Új alapítás. Ha jól megy a dolog, három részvény lesz az egyből.

— Ez aztán jól hangzik, Aleck! Akkor a részvények mennyit is fognak érni? És mikor?

— Körülbelül egy év alatt. Félvélenként tíz százalékot fognak fizetni s megérnek harminczezer dollárt. Ismerem az ügyet, itt van róla a hirdetés a cincinnati újságban.

— Uram Isten, harminczezer dollár tízezerből, egy év alatt! Tegyük bele az egész tőkét és kilenczvenezerünk lesz! Azonnal aláírok, a míg lehet, mert hátha holnap már késő.

Már szaladt is az íróasztalához, de Aleck megállította s visszanyomta a székebe, ezt mondva:

— Ne veszd el a fejedet. Nem irhatunk alá addig, a míg a pénzt meg nem kaptuk, — hát nem tudod, hogy még nincs meg?

Sally izgatottsága egy-két fokkal alább szállott, de még nem csöndesült le egészen.

— De Aleck, hisz megvan a pénz, tudod jól és nemsokára itt is lesz. Lehet, hogy az öreg

már túl is van minden földi bajon. Fogadni mernék, hogy már ássák is a sírját. Hát, azt hiszem...

Aleck megrázkódott.

— Hogy beszélhetsz így, Sally! Micsoda botrányos beszéd!

— De hát ne csinálj olyan nagy dolgot belőle! Hisz csak úgy mondtam. Hagyd már beszélni az embert!

— De hát mért beszélsz ilyen borzasztóságokat! Mit szólnál hozzá, ha az emberek rólad beszélnének így, mikor még meg se haltál?

— Egyelőre nem is szándékozom meghalni, de nem is lesz utolsó rendelkezésem az, hogy azért adjak pénzt valakinek, hogy ártsak vele neki. De hát hagyjuk Tilburyt, Aleck, beszéljünk okosabb dologról. Mi a kifogásod a tervem ellen?

— Mindent egy szegre akasztanál. Ez a kifogásom.

— Igazad van. Hát mit csinálunk a többi húszezerral?

— Nem kell sietni vele, előbb jól körülnézünk, a míg valamibe befogok.

— Jól van, — sóhajtott Sally. — Mélyen elgondolkozott egy darabig s aztán megszólalt:

— Huszezer dollár haszon lesz a tízezer után mához egy évre. Ezt elkölthetjük, Aleck?

Aleck megrázta a fejét.

— Nem édesem, — mondta, — a részvényeket nem adhatjuk el jó áron, a míg nincs meg az első félévi osztalék. Ennek egy részét elkölthetted.

— A mennykőbe! Csak ezt és ezért egy évig várjak? Hogy az ördögbe is...

— Ugyan, légy már türelemmel. Lehet, hogy már három hónap múlva fizetnek; ez sincs kizárva.

— Hála Istennek! Köszönöm neked, édesem! — és Sally felugrott s hálásan megcsókolta nejét. — Az osztalék háromezer dollár lesz, teljes háromezer. Mennyit költhetünk el ebből? Légy bőkezű, édesem, — no, ne zsugoriskodjál!

Aleck örült s örömeiben engedett a rábeszélésnek s beleegyezett egy olyan összeg elköltésébe, a melyet józansága örütségnek tartott: ezer dollárba. Sally megcsókolta érte vagy hatszor s még ez sem volt elég arra, hogy kifejezze minden háláját és örömet. Háladátosságának és szeretetének ez az újabb nyilvánítása Alecket egészen kiragadta szokott józan elővigyázatából s mielőtt visszavonhatta volna, még egy engedményt tett kedves urának: kétezer dollárt abból az ötven-hatvanezerből, melyet az örökségből fennmaradó húszezeren nyerni szándékozott. Sally szemében boldog könnyek csillogtak.

— Hadd szorítsak karjaimba! — kiáltotta s meg is tette, a mit mondott. Aztán elővette jegyzőkönyvét, leült és elkezdte összeszámolni azokat a csodadolgokat, melyeket legelőször akart beszerezni. Ló, kocsis, egy kis csónak,

A SZÍNHÁZ-TÉR ÉS A NAGY SZÍNHÁZ ODESSZÁBAN.

finom ruha, kutya, kalap, külön ülés a templomban, új fogszor...

— Aleck!

— Nos?

— Mit számolgatsz? Megtaláltad már, mibe kell befektetni a húszezert dollárt?

— Nem, ez nem olyan sürgős. Előbb körül kell nézni és gondolkozni.

— Hát akkor mit számolgatsz?

— Csak kell valamit keresnem, a mibe azt a harminczezer dollárt fektessem, a mit a szénbányákból kapunk!

— Istenem, micsoda fejed van neked! Erre sohasem gondoltam. Nos, hogy megy a dolog? Mennyire jutottál?

— Nem valami messzire. Két vagy három évre. Készen megforgattam a tőkét, egyszer olajban, egyszer búzában.

— Nagyszerű dolog ez, Aleck! És hogy vág be?

— Azt hiszem, jól. A mit biztosra lehet venni, száznolczvanezer dollár, de lehet több is.

— Uram Isten! Hát nem csodás ez? Most végre valahára benézett hozzánk a szerencse! Eleget küzdöttünk érte, Aleck!

— Nos?

— Adnék vagy háromszáz dollárt a misszionáriusoknak. Mi nekünk ez a kis pénz!

— Szébb dolgot nem is tehetnél, édesem. Látni, milyen nagylelkű, önzetlen fiú vagy.

Sallyt a dicséret magán kívül ragadta a boldogságtól, de elég őszinte volt megvallani, hogy

mindez Aleck érdeme inkább, mint az övé, mert hiszen nélküle sohasem lenne ennyi pénze.

Aztán lefeküdtek s boldogságuk önkívületében égvére hagyták a gyertyát a nappali szobában. Csak akkor jutott ez az eszükbe, mikor már le voltak vetkőzve. Sally ekkor azt akarta, hogy hagyják égve. Azt mondta, nem mennek bele tönkre, ha ezer gyertya ég is. Aleck azonban átment és elfújta a gyertyát.

Jól tette, mert utközből eszébe jutott egy új terv, mely száznolczvanezer dollárjukat fél millióra növeli, mielőtt még kihűlt volna.

(Folytatása következik.)

ODESSZA.

A mikor *Potemkin* herceg még nem volt kegyence az orosz csári udvarnak s nem tartozott az úgynevezett szerencsés kezű diplomata közé, — a Fekete-tenger éjszaki partvidékein még se hire, se hamva nem volt nagyobb kikötővárosnak. Apró-cseprő török és tatár falvak, itt-ott kezdetleges berendezési erősségekkel tarkítva, búslakodtak a hullámok partvidékek magaslatain.

De fordult az idő kerek. Csakhamar szétzúllott a krimi khánok birodalma s a mikor *Potemkin* mint a csár megbízottja, Szabasztopol vidékére érkezett, a *Girejek* hatalmas tatár dinasztijájából már hirmondó se maradt a khánok ősi fővárosában, Baksiszserájban. A krimi félsziget s az egész tengermellék történelmi nevezetességi helyeire új urak érkeztek; az érdekes fekvésű területre a rohamosan terjeszkedő Oroszország tette rá a kezét s így birodalmának déli részét kikerekítette egészen a Fekete-tenger mosta partokig. Romba dőltek a karsú minaretek, eltűntek az apró tatár kunyhók s rövid idő alatt pompás kikötővárosok szegélyezték a déli orosz birodalom természetes határvonalát.

A sok közül kétségkívül a legszebb és legmodernebb *Odessza*. A Fekete-tenger éjszakyugati sarkában fekvő pompásan kiépített kikötővárost az orosz geográfusok a Krim-félsziget *előcsarnokának*, maguk az odesszaiak pedig *kis Páris-nak*, s kellemes éghajlatáért *fekete-tengermelléki Palermó-nak* is nevezik.

Az ősi *Eni-Duni* török erőd s a *Chodzsberej* falu romjai fölé épített *Odesszának* sem vezető szerepe, sem pedig valami jelentősebb történelmi múltja nincs. Gróf *Zubov* kormányzósága idején még egyáltalában nem gondoltak arra, hogy az új tengermellék piacát teremtsenek az orosz iparnak és kereskedelemnek.

Mikor 1794 augusztus 20-ikán letették az első odesszai orthodox templom alapkövét, az ötletes *Ribászov* viceadmirális s a tudós *Volán* mérnök, a kik *Odessza* tulajdonképeni megalapítóinak tekinthetők, olyan csári ukazt eszközöltek ki, a melynek értelmében néhány

RÉSZLET AZ ODESSZAI KIKÖTŐBŐL.

nap leforgása alatt odatelepíthették a török háborúban megdöztöt alban és török harcosokat, a kikkel 1795-ben már egy nagyszabású kereskedelmi kikötő építéséhez is hozzáfoghatnak. Ribaszov pontos följegyzései szerint a lakosság száma akkor mindössze 2500 főre rúgott, a kik az építkezésnél tanúsított szorgalmukért s magáért a letelepedésért, — mint azt az odesszai városi levéltárban őrzött okmányok is igazolják, — az állam részéről hosszú időn át igen sok kiváltságban és kitüntetésben részesültek.

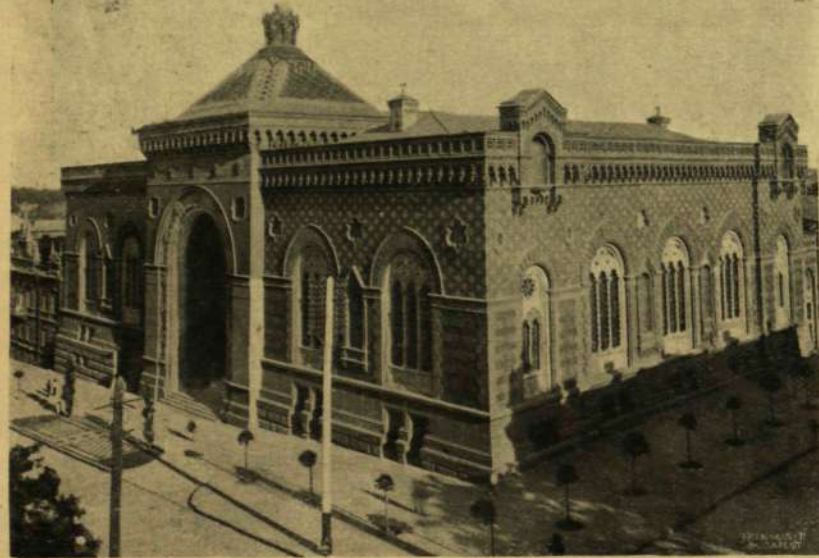
A nagyarányú kikötő teljes kiépítéséhez Pál

emlékére. Színházak, templomok, iskolák építése, ipar és kereskedelembe vágó intézmények létesítése s mindaz, a mi Odesszát oly rövid idő alatt Dél-Oroszország középpontjává emelte, mind a vasszorgalmú és áldozatkész Richelieu nevéhez fűződik.

Odessza felvirágzása páratlanul áll a kikötővárosok fejlődésének történetében. 1805-ben, a mikor kikötőjének még csak amolyan hivatalos átadását ünnepelték, a statisztika szerint már 643 idegen hajó fordult meg az öbölben s három millió rubel értékű gabonát szállított ki a külföldre.

pektjeihez. Nyílegyenések, szabályosak, de mert mindegyikük amolyan kőbe vésett pontosság, azért a város belső elrendezésének összbenyomása merev és egyhangú.

Odessza mozgalmas utcái közül nemesak az idegenre, de az odesszaiakra nézve is legérdekesebb a *Puskin szkdjé*. Itt lakott 1828 május havában az oroszok halhatatlan költője *Puskin*, ki az Altdorfer nevű palotában kezdte el világhírű verses regényének, „*Anyegin Eugen*”-nek a megírását s ugyancsak ebben a csendes száműzetésben fejezte be a „*Kaukázusi rab*” című romantikus művét. Azt a házat,

AZ ÚJ BÖRZE PALOTA.

A KÖNYVTÁR ÉS MÚZEUM.

A VÁROS LÁTKÉPE.

ODESSZAI KÉPEK. — Eredeti fényképfelvételek után.

csár rendeletére 300 ezer rubelnyi segítyt bocsátottak a városi hatóság rendelkezésére. Azonban ez a rohamosan fejlődő dél-orosz metropolis legtöbbet köszönhet francia származású kormányzójának, Armand Emanuel Richelieu-nek. A bevándorolt vagyonos francia polgárnak kevés köze van ugyan a nagy Richelieuhöz, halhatatlan szellemű névrokonához, de hasznos szereplésével és munkásságával, melyet nemcsak Odessza, de az egész partvidék felvirágztatása körül kifejtett, hálára kötelezett egy egész országot. S hogy érdemei csakugyan nem kicsinyek, azt Odessza lakossága azzal ismerte el, hogy a tengerparti boulevard legjobb pontján pompás bronzszobrot állított

Odessza gyors föllendülését vasszorgalmú kormányzójának köszönheti. *Lanzseron* és M. E. *Voronzov* grófok kormányzósága alatt 1818-ban a város nemcsak kereskedelmi, de már tanügyi, sőt a művészet tekintetében is annyira előrehaladt, hogy a legrégibb orosz városokkal is kiállhatta a versenyt.

Forgalma szinte csodálatos. A város minden talpalattnyi helyén csupa élet, csupa mozgalmasság. Fényes üzletek, gyárak, bankok, forgalmi raktárak egész tömkelege van itt együtt, melyek reggeltől napestig telvék sűrűgölő és fáradhatatlanul dolgozó emberekkel. A mértani pontossággal épített város utcái hasonlítanak az orosz városok nagystílusú pro-

melyben a költő lakott, most a „*Potemkin*” hajó bombái megrongálták. E történelmi nevezetességű helytől csak néhány lépést kell tennünk, hogy megpillanthassuk Odessza népes kikötőjét.

Változatosságot s nagyvárosi hangulatot voltaképpen csak a tengerpartot félkör alakban szegélyező s magasan fekvő boulevardon kell keresnünk. Itt sűrű-forog az orosz, a görög, a zsidó, a francia, a tatár, az olasz és még sok más népfaja a földnek. Mindegyik talál foglalatosságot, mindegyik ló-fut, dolgozik, spekulál, kereskedik és mulat. Mintha nem is a csár birodalmához tartoznák ez a hely, mintha valami amerikai gyarmatvárosba téved-

tünk volna, oly nemzetközi keretben mozog itt minden. Nem csoda, ha idegenre nézve Odessza legvonzóbb helyei az egészséges levegőjű *Nikolajevszkij* és a *Novij* boulevard. Munka után ide menekül a város lakossága, itt üdül, szórakozik és a kellemes nyári estéken itt gyönyörködik a villamos fényárban úszó öböl fel-séges panorámájában.

A benszülött odesszaiak az ő kicsiny Fekete-

odesszaiak áldozatkészégét és a művészetek iránti szeretetét, a kies fekvésű tengerparti város igazi jellegét mégis csak a kereskedelem művészete adja meg. Nyilvános középületei közül legszebb a börze palota. A Bernardazi akadémikus tervei szerint épült palotát 1889-ben építették s művészi ízlés tekintetében ritkítja a párját. Mindenütt márványszobrok, remek mozaik művek, kényelmes és díszes lépcsőházak

köszvényesek Eldorádójának neveznek. Gyógyító hatásáról csodás történetek vannak forgalomban. A fürdőhelyek létesítését és a tengerpart rendezését még *Voronzov* kormányzó alatt kezdték. Az öböl igazi kulturképe azonban még ma is csak a *Lanzseron*, a *Nagy* és a *Kis Fontán* nevű kirándulólhelyekig tart s a *décsák*, vagyis a nyaralótelepek kezdetével véget ér.

A TENGERTARTI BOULEVARD, A HOL SOK ZENDÜLT FÖBELŐTTEK.

A PREOBRASZENSZKÁJA-UTCA, ODESSZA EGYIK KERESKEDELMI UTCÁJA.

A FŐTEMPLOM.

A VÁROSHÁZA.

RICHELIEU SZOBRA, A HOL A „POTEMKIN” MATRÓZAINAK BOMBÁI FÖLROBBANTAK.

BOULEVARD LÉPCSŐ, MELY A RICHELIEU-SZOBORTÓL A FŐKIKÖTŐHÖZ VEZET.

ODESSZAI KÉPEK. — Eredeti fényképfelvételek után.

tenger melléki Párisukra rendkívül büszkék. Különös önérzetességgel beszélnek színházukról, a melybe évenként tömérdek európai hírvű művészt édesgetnek, a kik szívesen látogatnak oda, mert az odesszai börzianer egytől-egyig nagy gavallér, a ki csengő arany rubellel fizeti meg a művészetet. A színház igazgatósága Odessza internacionális lakosságára való tekintetből hetenként olasz, német, orosz vagy francia nyelvű előadásokat is rendez. De bármily erősen jelképezze is az olasz reneszánsz stílusban épült pompás színház az

s florenzi izlésben készült nagyarányú ablakok kötik le a belépő figyelmét.

Odesszát átlagos számítás szerint évenként 200 ezernél több idegen látogatja meg. Nemcsak az üzleti érdek vezeti ide az idegent, hanem a város kellemes éghajlata, a pompás tengeri fürdők s az évenként több ízben rendezett tengeri ünnepélyek is oly vonzó erők, melyek ezrével csalogatják ide az üdülést, szórakozást és gyógyulást kereső pénzes embereket. Legvonzóbb fürdőhelye a *Lyman* nevű tengeri iszapfürdő, melyet az odesszaiak tréfásan a

Odessza különösen a tenger felől szép. Központja alig van, mert az egész város alaprajzát tekintve hasonlít egy szabályos négyszögbe tagolt nagyarányú veteményes kerthez. Éghajlata enyhe s az egész év folyamán mindössze 50—60 olyan napja van, melyeken szigorúbb a téli idő. Egészséges ivóvizet a *Dnyeper*-ből kapja, a honnan azt óriási méretű csövek körülből negyvenöt versztnyi távolságból szivattyúzzák a városba. Odessza a Chersonesi kormányzó hatalmi körébe tartozik s ez idő szerint 400 ezernél több lakost számlál,

PLAKÁT-RAJZOLÁS.

kiknek túlnyomó része idegen. A vérbeli orosz Odesszáról kicsinylőleg, sőt élcelődve nyilatkozik s egyáltalán nem tartja oroszoknak. S e tekintetben igaza is van, mert a város egyetlen orosz nemzeti vonását voltaképp csak az orthodox templomok adják meg. Belső és külső jellege pedig olyan, hogy akármely modern állam területére odaillenek. A kikötőbe vezető monumentális Upton lépcsőn Európának úgyszólván minden népével találkozhatunk. Az ipar és a kereskedelem hozza össze a különböző fajokat.

Odessza tehát első sorban kikötőváros s csak másodsorban orosz. Tengeri kereskedelmének főanyaga a gabona s szállítási mennyisége évenként a 200 millió rubelt is meghaladja. Nagy forgalma van még a raffinált cukornak, lisztnek, bőrnék és a szappannak. A város tiszta évi jövedelme 4—5 millió rubelt tesz ki, mely jövedelmi tőkét már Voronczof kormányzó idejéről évről-évre különféle jótékonyági egyesületek közt arányosan szokta felosztani a város magisztrátusa.

Sok megpróbáltatásnak volt már kitéve a Fekete-tenger mellékének ez a legvirágzóbb kereskedelmi városa. Mindössze 121 évi fennállása óta négy ízben dühöngött falai között a kolera s a pestis. Kérelhetetlenül szedte áldozatait a két járvány, mely alkalommal sok ezren pusztultak el. Ez a csapás azonban mégse rejt magában annyi rémületet és izgalmat, mint az, amikor az elnyomott nép felzendül és harci szenvedéllyel követeli emberi jogait.

A „Potemkin” hadihajó matrózai egész Oroszországra nézve figyelemzavaró módon játszottak el Odessza kikötőjében az orosz szabadságharc első komolyabb felvonását.

Az a gyorsan elharapódzó forradalmi szenvedély, mely az orosz nemzet millióinak szívében a szabadság érzetét élesztgeti, most a rombolás s a véres utcai harcok jegyében áll előttünk. Az orosz faj immár átértézte, hogy létfeltételeiből hiányzik valami, de mert a természetes fejlődés rendes fokozatait átugorni csak nagyon kivételes esetekben sikerül, még sok vérérdőzést fog kerülni, míg megtalálja az ideálisabb kibontakozás útjait. Szent-Pétervár, Moszkva, Varsó, Lodz és Odessza véres napjai ma már meggyőzően igazolják a szolgai tengődésből való hirtelen fölébredést, de kimutatják egyúttal egy hiányosan kiművelt forradalmi eszmének a túlkapásait is.

Csudáky Bertalan.

A MAGYAR GRAFIKUSOK KIÁLLÍTÁSA.

A téli tárlatok alkalmából egyik kiváló műkritikusunk egy kiállított grafikai műről szólva, felsorolta a magyar grafikusok jó és rossz oldalait és végül azt kérdezte: vajon egyáltalán lehet-e a magyar grafikáról, mint művészetről beszélni? mert ez ideig nem igen mutatott be grafikusaink nagyobb, csoportos, művészi munkáit a magyar hazának.

Mintegy erre a kérdésre akart megfelelni a grafikai kiállítás buzgó rendezője és a litográfiai szaktanfolyam vezetője: Harsány Lajos rajztanár és festőművész, bemutatván, a magyar grafikai művészetet az Iparművészeti-Múzeum díszes csarnokaiban.

E kiállítás, melyet június 22-én nyitottak meg, művészi- és szakkörökben meglepetést keltett.

A MAGYAR GRAFIKUSOK SZAKISKOLÁJÁBÓL.

E kiállítás bebizonyítja, hogy igenis van nálunk grafikai művészet.

A magyar grafikusok kis, lelkes csoportja: a körrajzoló, könyvómók, és azok szaktanfolyama mutatja be e kiállításon a magyar grafikát izlésesen csoportosítva annak termékeit.

A grafikai művészettel lépten-nyomon találkozunk az életben: művésziesen kiállított könyveink, illusztrált lapjaink, a szebbnél-szebb tánczrendek, meghívók, az utcásarkokon felragasztott művészies plakátok, a díszesen kiállított diplomák, stb., mind a magyar grafikai művészet hirdetői.

Ezt az elterjedt művészeti ágat kell, hogy tökéletesítsük. S ezért, izléssel bíró, ügyes, szakavatott munkásokra van szükségünk.

A magyar grafikusok erre törekednek. Ezért állították föl a szaktanfolyamot, hogy képzett művészeket neveljenek a magyar grafikának, mert csak úgy állhatják meg a versenyt a külfölddel, a hol vannak olyan grafikai iskolák is, a melyek akadémiai jelleggel bírnak.

Ez a kiállítás, bár nem öleli fel az egész grafikai művészetet, elég tartalmas. Főleg a tökéletes rajzra, a helyes és pontos szerkesztésre törekednek, a melyek a grafika alapjai. Láthatjuk ott a kezdők, fejlődésben levők és a már kiforrott erők munkáit és nem egy művészies kivitelű, sikerült művet is.

A magyar grafikusok lépést tartanak ugyan az általános művészeti áramlatokkal, de nem felejtik el, hogy elsősorban magyarok és szem előtt tartják a nemzeti jelleget. Összintén óhajtuk, hogy továbbra is ápolják a magyar szellemet, mert csak így lehet szó magyar grafikai művészetről.

Németh Jenő.

A MAGYAR NÉPLÉLEK A KATONA-DALOKBAN.

A magyar ember dalos természetét a kaszárnyák sivár levegője, a nehéz katonai gyakorlatok fáradalmi, a bajtársi élet, az otthon után való vágyakozás, a főbbvalói szigor és a szerelem épen úgy megszólaltatják, mint a polgári élet jelenségei. A katona lelkelete nótáiban tükröződik, érzelmei és indulatai, gondolatai és ötletei abban a sajátos költészetben nyilvánulnak, a melynek méltatása mindaddig hiányzik, a mely pedig úgy terem a katonalelekben, mint a termő rónaság népdal-vadvirága.

Minden ezrednek megvan a maga külön dalgyűjteménye. A nótáknak azt a változatoságát, a mely a magyar népdalköltészetet jellemzi, nem találjuk meg a kaszárnyapoeziszben. Ennek részben az az oka, hogy az újabb nemzedékek készen veszik át a régi nótákat és maguk nem gyarapítják a dalkincset. Új melódia sincsenek s a melyek mégis újszerűeknek látszanak, valamely vidék népénekéből származnak át. Nagyon sok nóta ismételtlen előfordul az ország különböző részeiben állomásozó ezredeknél. Más-más nótákat énekelnek a közös bakák, a honvédgyalogosok, a közös huszárok és a honvédhuszárok, de az alaphang, olykor egész verssorok, a fordulatok meglepően hasonlatosak. A kiszabadult katona szívesen és

büszkén terjeszti a nótákat s innét van, hogy az új legénység már ismeri azokat, ha pedig más ezredhez kerül, buzgón honosítja a dalokat.

A katona leginkább masirozás közben énekel. A ki katona volt, tudja, hogy az egyforma lépés betartása sokkal könnyebb énekszóra, mint dob- vagy trombitaszóra. A baka kitartóbban is gyalogol, szinte észrevétlenül hagyja hátra a kilométereket. Mars közben maguk a tisztek biztatják a legénységet, hogy énekeljen. A „bornyu”-ból és a kenyérszákból ilyenkor előkerülnek a pipák, s gondtalan füstölgetés mellett, vidám nótázással haladnak az emberek. Ritkaság, hogy valaki elfáradjon vagy épen kidüljön a sorból.

Munka közben a kaszárnya folyosóján meg a legénységi szobákban énekel a katona. Mig künn a szabad ég alatt csak vidám nóta jár, addig a fehérre meszelt falak között rendesen bánatos, busongó dalokkal könnyit hazasóvárgó lelkén a katona. Ha gyalogol, a szeretőjére, a menyasszonyára gondol vagy dévaj humorral, szinte öngunyolással beszél a szabadulásról. A kaszárnyában eszébe jut édesanyja, szülei háza, földje, szerelme, búja-baja, fájdalom.

Hadd álljon itt néhány szép mutató a katonadalokból. Ime, néhány szabadságos-nóta:

Kapitány ur, az Istenért, mit csinál:
Éjjel-nappal mindig mundért vizitál.
Vizitálja kapitány ur, — nem bánom,
Csak engemet szabadságra bocsásson.

Ezredes ur kiadta a parancsot:
Minden honvéd baka kapjon bakkancsot,
A talpára negyven szöveget veressen,
Minden kislány honvéd bakát szeressen.

Azt mondja a kapitány a bakának:
„Maradj vissza, kedves fiam, zupásnak.
Három csillagot varrsz a gallérodra,
Harmincz baka hallgat a komandódra.”

„Kapitány ur, köszönöm a jószágát,
Adj másnak azt a három csillagát.
Van már nekem odahaza galambom,
Annak a szemébe van a csillagom.”

Isten veled csakó, bornyu,
Bakancs, patrontáska,
Én elmegyek szabadságra,
Ti meg a raktárba.
Fölteszem a kiskalapom
Nem is szalutálok,
Várnak engem odahaza
Bogárszemű lányok.

Százados ur kiadta a parancsot:
Órag bakák tegyék föl a kalapot,
Kalap mellé szabadságos virágot, —
Hadd sirjanak a városi lányok.

Kitöltöttem három évet, hat napot,
Már én többet szalutálni nem fogok.
Szalutáljon az a bundás regruta,
A kinek van harminczhat kis hónapja.

A magyar ember hagyományos hódolata és hűsége királyához talán a katona lelkében él a legerősebben. A katonadaloknak egyik hőse Ferencz Jóska (mindenütt így mondják), a kiről azt tartja a baka, hogy ép úgy megsezenvedte a rekruta-hónapokat, mint ő. Közös ezredeken császár-nak nevezik a főhadurat, a kinek mindenek fölött való hatalmát néhány mesterkéletlen szóban tudja kifejezni a katona. Itt van egy-két dal Ferencz Józseféről:

Ferencz Jóska édesapám,
Felesége édesanyám,
Akkor fogadott fiának,
Mikor bevett katonának.

Ferencz Jóska ha fölül a lovára,
Visszagondol a rekruta korára,
Elkezdenek a könnyei hullani, —
De sokat kell a bakának szenvedni!

Ferencz Jóska aranyos ládája,
Benne van a kis könyvem bezárva.
Majd kiadja azt nemsokára,
Szeptembernek huszadik napjára.

Ferencz Jóska új zászlót csináltatott,
Közepébe arany betűt rakatott,
Rózsafából csináltatta a nyelét,
Rávágatta öreg baka idejét.

TIPPU-TIP.

Sej haj, Ferencz Jóska téli, nyári pokrócra,
Három évig húzogattam magamra,
De már mostan kijutottam alóla,
Sej, haj, huzogassa a bundás regruta.

Én az éjjel azt az álmodtam,
Ferencz Jóska komisz ruhába láttam.
Fényes kardját balfelére kötötte,
A fiai a csatába vezette.

Ferencz Jóska azt adta ki parancsba:
Ágyúszóval ébreszzenek hajnalba.
Szól az ágyú, ropognak a fegyverek,
Most válik el, mit ér a magyar gyerek?

Legszebb lírai hajtásai a kaszárnyának azok a dalok, a melyek az anyáról és a szerelmes leányról szólnak. Ezekből is bemutatunk néhányat:

Gyöngye szeme van a kukoriczának,
Gyöngye szíve van az édesanyámnak.
Gyöngye szíve fájdalomba meghasad,
Hogy a fia katonának benmarad.

Édesanyám, én is katona vagyok,
Nyiregyházi kaszárnyába hervadok.
Úgy hervadok, mint a fügefalevél,
Édes anyám, katonának neveltél.

De szeretnék a császárral beszélni,
De még inkább szobájába belépni.
Megmondanám a császárnak magának:
Lányokat is sorozzon be huszárnak.

De a király azt írta a levélbe:
Nem illik a csakó a lány fejébe,
Mert a lánynak szoknya kell,
Az aljára harminczhárom fodor kell.

Husár vagyok, édesanyám, nem baka,
Mert a bornyú nem illik a hátamra,
Nem hordom én senki Riska
Tehenének a súlyát.
Husár vagyok, kis angyalom,
Lovon járok tehozad.

Rászállott a vadgalamb a tiszta búza-
[kalászra,
Még ezelőtt két kis évvel rá se néztem
[a lányra.

De mióta a vadgalamb rászállott,
Elszeretném én az egész világot.

Ez a kis lány, barna kis lány ha be-
[megy a templomba,
Fehér szoknya, vasalt szoknya vágódik
[ki alóla.

Az asszonyok azt beszélnek felőle:
Honvédbaka ennek a szeretője.

Magas a kaszárnya,
Előtte a strázsza.
„Strázsza uram, az egekre kérem,
Honvédbaka a szeretőm nekem,
Eresszen hozzám.”

„Nem illik a lánynak
Kaszárnyába járni.”
„Tudom én is, de mikor a rózsám,
Honvédbaka ritkán jön el hozzám,
Nehéz azt bevárni.”

„Strázsza uram, kérem,
Egy csókkal bérelem.
Nem lesz abba senkinek se kára,
Eresszen be csak egy minutára,
Szentül megígérem.”

A huszárok természetesen a lovukról is nótákat faragnak és bizonyos fensőbbéggel beszélnek a „komisz baká”-ról, a ki gyalogosan jár. Ime, egy-két ilyen huszárnóta:

Én Istenem, jaj de jó a huszárnak,
A csizmáját kipucolja magának,
Ballábát teszi a kengyelbe,
Maga pedig büszkén ül a nyeregbe.

És Istenem, jaj de rossz a bakának,
A bakkancsot kipucolja magának,
Bornyuját teszi a hátára,
Maga pedig térdig úszik a sárba.

Iszik a huszár a csapon,
Sir a kislány az ablakon.
Ne sirj! kis lány olyan nagyon,
Nem ütök a huszárt agyon.

Megjöttek a szabadságos huszárok,
Örülnek is a menyecskék, a lányok,
Mert a huszár a menyecskék virága,
Édes csókkal kínálja.

Mikor a huszárnak el kell masirozni,
Elkezdi a lovát szépen fölvergelni,
Szépen fölvergeli, föl is kantározza,
Ballábát teszi a lánczos kengyelvasba.

Mikor a bakának el kell masirozni,
Kiáll a kapuba, elkezd káromkodni,
Szidja a szüsternek minden jó angyalát,
Mért csinált a bakának rövid szárú csizmát?

Szép a huszár, ha fölül a lovára,
Fényes kardot köt az oldalára.
Fényes karddal védelmezi hazáját,
Két karjával ölegeti babáját.

Végül följegyezzük, hogy csaknem az összes honvédezredben énekelnek egy nótát Kosuth Lajosról. Ez a nóta így szól:

Kossuth lova megérdemli a zabot,
Kétszer körüljárta Magyarországot.
Ha még egyszer körüljárhatta volna
Magyar fiú osztrák baka nem volna.

Az összes magyar ezredeknél dívó katonadalokat az őszszel kötetbe gyűjtve sajtó alá rendezi e sorok írója, a kinek munkáját megkönnyítette a parancsnokságok szíves készsége, a melylyel az anyagot rendelkezésére bocsátották.

Molnár Jenő.

TIPPU-TIP.

Afrika egyik legérdekesebb és legnevezetesebb alakja halt meg június közepén Tippu-Tip, az elefántesont- és rabszolgakereskedő szeméjében. Igazi neve Mohammed ben Djuma volt s hire egy időben el volt terjedve az egész világon. Arab apa és néger anya fia volt s világhírűt az Afrika-utazóknak köszönheti — köztük főleg Stanleynek, — a kik utjaikon gyakran jutottak érintkezésbe a feketebőrű hatalmas emberrel s örültek, ha jó szolgálatait biztosítani tudták maguknak.

Talán senki sem vívott annyi harcot, nem ontott és ontatott annyi vért s nem szerzett akkora vagyon és hatalmat Afrika mélyében, mint Tippu-Tip. Néger rabszolgákkal és elefántesonttal kereskedett, számos rablóhadjáratot vezetett a néger törzsek ellen s már jelentékeny vagyona volt, mikor megismerkedett az Afrika-utazó Cameronnal, a kit 1874-ben a Kongó-folyón át egész Afrikán keresztül vezető útján elkísért egész Ututoráig. Két évvel később Stanleynek lett hasznos támogatója a Kongón lefelé vezető első útján. 1887-ben a német Wissmant kísérte. Stanley 1887-ben második ízben használta fel szolgálatait az Emin basa felszabadítása céljából vezetett expedícióban. Két szerződést kötött Tippu-Tippel. Az egyiket Lipót belga király nevében a Kongo-állam szuverenitásának megőrzése végett a Kongo felső folyásánál, a másodikat a felszabadítási expedíció érdekében. Tippu-Tipet tetemes fizetéssel, melyet a Kongo-államtól kapott, a felső Kongo vizesései körüli tartomány kormányzójává nevezték ki, a Kongo-állam egy hivatalnokának támogatása és ellenőrzése mellett. Tippu-Tip arra kötelezte magát, hogy a gondjaira bízott tartományt megvédi minden támadás ellen s Stanleynek 600 teherhordó embert bocsát rendelkezésére fenjénkat hat font sterlingért. Ez a hatszáz ember volt hivatra annak a 75 tonna súlyú, s mintegy másfél millió korona értékű elefántesontnak a tengerpartig szállítására, melyet Emin basa halmozott fel. Ennek árából akarta Stanley azt az előleget törleszteni, melyet utazására az egyiptomi

A MAGYAR GRAFIKUSOK KIÁLLÍTÁSA AZ IPARMŰVÉSZETI MÚZEUMBAN.

A GÖRÖG KATHOLIKUS PÜSPÖK ÚJ PALOTÁJA NAGYVÁRADON.

kormánytól kapott. Tippu-Tip azonban csak részben felelt meg kötelezettségének s mikor a Kongo-állam kormánya elhatározta, hogy megtöri az arabok uralmát és véget vet a rabszolga-kereskedésnek, hirtelen otthagya kormányzósága székhelyét és Zanzibárban telepedett meg. Kormányzóságát unokaöccsének, Rasidnak, állomásait pedig két fiának adta át. Fiai harcra keveredtek a Kongo-állam csapataival, Rasid is hozzájuk csatlakozott, de vereséget szenvedtek s Rasid el is esett. Tippu-Tip ekkor belátta, hogy az európaiakkal nem jó kikötni s azóta csendes ember lett. Afrikának az egyenlítő körüli vidékein azonban mindvégig óriási tekintélye volt a ravasz, eszes, kíméletlen erélyű embernek.

Stanley így írta le Tippu-Tipet: «Nagy termetű, fekete szakállú ember, a testszíne olyan, mint a negereké, tartása merev, mozgatalai élénkek. Szép, intelligens arca volt, a szemei gyakran idegesen rángatóztak. Arra a meggyőződésre jutottam, hogy ez az afrikai jelentékeny ember, a legjelentékenyebb mindazok közt a benszülöttek közt, a kikkel találkoztam. Külseje előkelő volt, egész megjelenése az arab gentlemanre vallott, a ki nagy vagyonnak ura». Stanley később, mikor Tippu-Tip elárulta őt, már sokkal kevésbé kedvezően ítélt róla.

A NAGYVÁRADAI GÖRÖG KATHOLIKUS PÜSPÖK ÚJ PALOTÁJA.

Radu Demeter görög katolikus püspök, a kit mintegy két esztendeje neveztek ki a nagyváradai görög katolikus egyházmegye főpásztorává, néhai Pável Mihály püspök utódjaul,

A LÉPCSŐHÁZ.

fényes új palotát építtetett székvárosának főterén, a nagyváradai Szent László-téren.

A pompás saroképület, a mely román stílusban van tartva, az óriás tér épületeinek sorából érdekesen válik ki közből épült homlokzatával, színes angol palával fedett, magas tetőzetével és szíves tornyával. Mindjárt a lépcsőház is kimutatja az épület díszes voltát márványszobráival, a melyek anyaga mind hazai bányák terméke. A lépcsőház körül erkélyes üvegfedelű loggia fut a magasban. Látványosság számba megy az emeleti előcsarnok bejárata, a melynek stílszerűen és gazdagon díszített felső részén a püspöki czimer van elhelyezve. A hatalmas díszterem eredeti velencei bútortáival, az óriási ebédlő, mind kiváló ízléssel vannak berendezve. Egy szoba bútortáza kívül, minden az utolsó szögig hazai ipar műve, s építómesterének, ifj. Rimanóczy Kálmánnak becsületére válik. A palotában negyven szoba van; a földszintet az egyházmegyei hivatalok foglalják el; első emeletén van a püspök lakosztálya és a vendégszobák.

Az új püspöki székházat pünkösdi vasárnapján avatták föl fényes ünnepségek keretében, a mikor lelkes szónoklatokban hirdették a román-magyar testvériséget. A régi, rozoga püspöki székház most már csak emlékeztet a múltra; de az emlékezés érdekes dolgokat tud róla. A lebontott ház egyik ablakából szólt Kossuth Lajos 1849 június 19-ikén a néphez, a haza védelmére szólítván föl Nagyvárad lakosait is.

A DÍSZTEREM.

A NAGYVÁRADAI GÖRÖG-KATHOLIKUS PÜSPÖK ÚJ PALOTÁJA.

Viharos jelenetek is tomboltak a palota körül: tüntetések is zajlottak le régi gazdái ellen; míg a mostani gazdája, Radu Demeter püspök, a magyar társadalomnak is általános rokonszenvében él.

EGYVELEG.

* A panamakalapról. Ez a rendkívül könnyű és tartós kalap a divatvilágban legújabbán nagy szerepet játszik, még pedig Edvárd király kezdeményezésére, a ki az idén leginkább ilyen kalapot szeret viselni, nagy öröme a gyárosoknak, a kik az utóbbi években sajnosan tapasztalták, hogy az egykor oly híres panamakalap, napról-napra tért veszt. Most azonban ismét egyik «vezető» lett a kalapdivatban. Ezt a kalapot különben tévesen mondják «szalmá»-nak és helytelenül nevezik panamáknak. Mert nem szalmából, hanem bizonyos fűvekből, vagy pálmalevél rostjaiból készül. A más néven világhírré jutott Panamához azonban semmi köze, mert itt soha nem készítették, hanem igenis a dél-amerikai Ecuadorban, Portoricoóban, de főképp Monte-Christiben, St-Domingo egyik városkájában. Itt egy pálmafaj levelőrostaikat használják hozzá anyagul. Ezen pálmát elvetett magvai már hónap múlva 2-3 láb átmérőjű leveleket fejlesztenek, a mikor aztán levágatnak, mert ilyen fiatalon adják a legjobb rostokat. A valódi panama ára igen nagy levén, sok helyen utánozták és hamisították már rég óta s e tekintetben az olaszországi toskánaiak jártak legelől, a kik oly ügyesen és titokban működtek, hogy sokáig még a szakértők is valódiaknak hitték gyártmányaikat.

* Állatok barátsága. Bármily különösnek látszik is, de éppen nem ritkaság, hogy egyes, fajra, nagyságra nézve nagyon különböző állatok tartós barátságot kötnek egymással. Volt rá példa, hogy egy igen mérges kutyája egy vén lúddal lépett olyan barátságra, hogy sem éjjel, sem nappal el nem hagyta egymást; macskát, tengeri nyulat, menyétet, papagályt, stb. szintén ismertek, a melyek nagyon ragaszkodtak egymáshoz, de talán legkülönösebb egy oroszlan és egy medve barátsága, a melyet egy új-orleansi állatseregletben észleltek. Mindkét állat szerfelett vad és erős példány volt, kivált az oroszlan féltelenségre és dühösségre nézve ritkította pártját. Egyszer egy előadás után valamikép beszabadult a medve az oroszlan ketreczébe, a melytől csak egy csapó ajtó választotta el. Az örök el voltak rá készülve, hogy a két állat rögtön összemarczangolja egymást, ámde nem ez történt. A medve hajlandóságot mutatott ugyan az oroszlanra rohanni, de ez mindenki legnagyobb csodálkozására csak egyik első lábát nyújtotta ki s szép csendesen ráeresztette azt a medve fejére, mintha azzal barátságos indulatát akarná jelezni. S a medve elérte a jó szándékot, megszünt morogni s pár perc múlva már békén heverték egymás mellett. Ettől fogva oly nagy lett köztük a barátság, hogy többé nem is lehetett őket elválasztani, mert egyik sem akart enni. Jobbnak látták tehát őket ugyanazon ketreczben tartani, hol még az eleségen is minden marakodás nélkül megosztották. Midőn pedig leheveredtek, az oroszlan egyik lábát gondosan a medvére tette, mintha óvni akarná azt minden veszedelemtől.

* Oroszországban a háború kitörése óta színházi vagy mulatóhelyi belépti jegyek után bizonyos pótlékot szednek, mely a sebesültek segélyezésére szolgál. E czímen eddig már másfél millió rubel került össze.

KRUSPÉR ISTVÁN.

1818-1905.

A magyar matematikai és technikai tudományok egyik úttörője s kitűnő művelője halt meg július 3-ikán Kruspér István nyugalmazott műegyetemi tanár személyében. Pályájának kezdete abba az időbe esik, a mikor a mérnöki szakmának nagyon kevés tudományosan képzett nagy művelője volt még s így ő egyike lett azoknak, a kiknek feladata volt egy szakavatott, európai színvonalon álló technikus nemzedék nevelése. E feladatának annál inkább meg tudott felelni, mert tudományos egyéniségével és igazi alapos készségével követendő példát is nyújtott az ifjúság számára a tudományok ügy elméleti fejlesztésére, mint gyakorlati alkalmazására nézve. Azóta jelesen képzett, a legnehezebb feladatoknak is becsülettel megfelelő műszaki kar nevelkedett fel, mely tisztességgel vette körül Kruspért, mint mesterei egyikét, a ki együtt haladt hajlott korában is a korral s mindig megmaradt a tudomány magas színvonalán.

Kruspér István Miskolcra 1818 január 25-én született. Előbb jogot tanult a késmárki lyceumban. Majd mérnöki gyakorlatra adta magát egy jeles lövész magánmérnök mellett, s miután két év alatt elegendő gyakorlati jártasságot szerzett, a bécsi műegyetemre ment. Itt a híres Stampfernek lett tanítványa, később asszisztense. Mint alaposan képzett mérnök került haza Pestre, ahol 1850-ben kinevezték a József-iskola tanárává. Itt tanított aztán is, hogy az ipariskolát műegyetemmé fejlesztették. Eleinte négy tárgyat is adott elő: mennyiségtant, mechanikát, technológiát, földméréstant, az intézet kifejlesztésével csak főtárgyának, a földméréstannak (geodéziának) tanszékét tartotta meg. Kiváló előadó volt; tanítványai figyelmét, érdeklődését mindig ébren tudta tartani. Nagyon világosan beszélt, mindenki megérthette; még szakcszerűen tudományos akadémiai előadásai is olyanok voltak, hogy a laikusok előtt is feltártak valamit a matheziis rejtelmeiből. Tudományát, a földméréstannál önálló buvárlatai alapján, önálló felfogással művelte s valóban előbbre is vitte, a mi külföldön is el van róla ismerve. Megfejtett több oly bonyolult elméleti kérdést, melyek előtte a tudomány megoldatlan problémái közé tartoztak, egész sereg mérnöki műszert és készüléket szerkesztett és javított. Jelen-téken irodalmi munkásságot is fejtett ki a szakfolyóiratokban közölt értekezéseivel, akadémiai felolvasásaival. Földmértani kézikönyve 1869-ben jelent meg az Akadémia kiadásában, mely 400 arany tiszteletdíjjal tüntette ki.

Nevezetes mozzanata Kruspér pályájának a méterrendszer ügyében kifejtett munkássága. 1870 tavaszán, mikor már elhatározták a méterrendszer behozatálát, a kormány Kruspért és Szily Kálmánt küldte ki Párisba, hogy a magyar Akadémia tulajdonában levő Nagy Károly-féle platina méter-rudat (etalont) és kilogrammot összehasonlítsák a Párisban levő eredetivel.

Ez alkalommal Kruspér egy jelentékeny hibát fedezett fel a francia etalonon, figyelmeztette rá a dolgról mit sem sejtő francia tudósokat s megállapította egyúttal azt a módszert is, melynek segítségével a hibát ki lehet számítani és küszöbölni. Még ugyanabban az évben a Párisban megkezdődött méter-konferenciára a kormány Kruspért és Szily Kálmánt küldte ki képviselőül. A konferencia a közbejött porosz-francia háború miatt csak 1872-ben folytathatta tanácskozásait s egyik bizottságának Kruspér volt az alelnöke. Tagja lett később az állandó nemzetközi méter-bizottságnak is. Jelen-tései, melyeket a tanácskozásokról a kormány-nak s az Akadémiának beterveztett, francia nyelven is megjelentek s külföldön is elismert sikereket szereztek neki. A magyar kereskedelmi miniszter 1874-ben Kruspért bizta meg a méterrendszer behozatálának előmunkálataival és különösen a mértékhitelítés körüli teendő-k rendszerezésével. Külföldi tanulmányok alap-

Goszlett István és fia fényképe. KRUSPÉR ISTVÁN.

ján, miután több szakemberrel együtt részt vett a métermérték behozatáláról szóló törvény szövegezésében, Kruspér dolgozta ki e törvény-hez a hitelesítési eljárást, elnöke lett a központi mértékhitelítő bizottságnak, majd igazgatója a mértékhitelítő hivatalnak.

Tudományos munkásságát már ifjkorában méltatta az Akadémia: a forradalom utáni első tagválasztó ülésén, 1858-ban levelező, 1870-ben pedig már rendszer tagjává választotta. Ő volt tehát a legrégibb akadémikusoknak egyike, s kezdettől fogva tevékeny részt vett az Akadémia munkálataiban.

1894-ben nyugalomba vonult műegyetemi tanszékéről. Idejét Budapesten és Besnyőn töltötte, népes családja körében, mindvégig élénken érdeklődve a tudományos mozgalmak iránt. A kiválóan érdemes tudós halálát két fia, két leánya, tizenöt unokája s kiterjedt rokonság gyászolja; a gyászban őszinte rész-vész a tudományos világ is, mely eredményes munkásságú, köztiszteltetben állott tagját veszítette el benne.

AUTOMATÁK.

Párisban most egy George Bertrand nevű ügyes mechanikus mutogatja «eleven bábuit», a melyek olyanok, mint a valódi emberek: mozognak, járnak, tánczolnak és énekelnek; az izmaikat világosan láthatni és e mellett sejteti sem lehet, hogy micsoda úton-módon vitte beléjük furfangos alkotójuk az élet e jelenségeit. Bertrand tizenöt évig dolgozott azon, hogy az emberi lények ily hasonmását állítsa elő, a melyek első pillanatára valóban élőknek látszanak. Londonban is nagy feltűnést keltett közelébb egy elmes automatá, a mely egy író férfit ábrázol a legteljesebb élethűséggel.

Nem kell azonban hinni, hogy az efféle automaták kizárólag technika dicsőségei, mert a multból is nem egy ezekhez hasonló automa-táról van tudomásunk, sőt olyanokról is, a melyeket felülmúlni ma sem sikerült.

Már az ókorban is törekedtek, úgy látszik, ily automaták előállítására. Így ismeretesek a Dae-dalus mozgó szobrai, melyeket Athénben készített, s Demetrius Phalareus mászó esigája. A középkorból is több ily különös gépezetről maradt főljegyzés, így a strassburgi székes-egyház fa-szoborművei, köztük Sámson, a mint az oroszlanának a száját kinyitja, a trombitás és a taktus-verő, aztán az a mászkáló légy, melyet Regiomontanus szerkesztett. Ezekből azt lehet következtetni, hogy a mechanika problémái egyes tudós elméket és bűvész-féle embereket már akkor is automaták előállítására ösztönözték. Nagyon arányu ipar azonban, a mely ily készülékek előállításával foglalkozik, csak a XVII. században fejlődött ki a játékszer-gyártásának ősi főhelyén, Nürnbergben. XIII. Lajos francia királynak gyermekkorában, 1608-ban már volt egy kabinetje, melyben egy sereg különböző mozgásokat végző

alak volt összeállítva; a mozgást a játékszer készítője bizonyos mennyiségű homoknak lepergetésével tette lehetővé. XIV. Lajos gyermekkorában egy bonyolult szerkezetű játékszer kapott: egy nyolcz ló vont a diszkocsi, melynek bakján elegáns kocsis ült. Ha a szerkezetet felhúzták, a kocsis pattantott egyet ostarával, a lovak mozgatták lábaikat s a kocsi tovább gördült.

Az efféle automatákat azonban legnagyobb tökéletességre a francia Vaucanson juttatta, a kinek flótajátszó alakja 1738-ban nagy feltűnést keltett. Állítólag akkor ötlött ez a készülék az eszébe, mikor egyszer a Tuileriákban sétálva meglátta egy flótán játszó faun szobrát. A gondolat nem hagyta nyugodni; nagybátyja, kivel közölte tervét, hogy zenélő emberi alakot állít elő, bolondnak nézte s örültek házába akarta csuktatni. Vaucanson lát-szólag felhagyott tervével, mely azonban folyton ösztökölte belsőjét. Töméredek sok apró részecskéket csináltatott s szüntelen azon törte fejét, mint állítsa ezeket össze. Végre sikerült a dolog. A szolgál, a ki Vaucansonnak kísérleteiben segédkezett, magán kívül volt az álmélkodástól, mikor az alakot egyszerre mozogni s flótájából dal-

lamos hangokat kihozni látta. Ijedében térdre borult ura előtt és mint valami féltélen imádja. Vaucanson sikere miatti örömeiben nyakába borult szolgáljának. A nevezetes flótajátszó hatod-fél méter magas volt s egy talpazaton állt. A mechanizmus egy része a talpazaton volt. A fantasztikus öltözetű bábú tizenegy különféle darabot tudott flótáján eljátszani, mozgatta ajkait s ugyanazokat az arcmozgásokat mutatta, melyeket a flótázók tenni szoktak. Ez a mestéri alkotás ma is megvan még Bécsben. Vaucanson aztán még egy dobost is szerkesztett. Legnagyobb sikerű műve volt azonban egy kacsa, mely ivott, hápogott s ki tudta adni azt az ismeretes éles hangot, melyet kacskáktól hallani szoktunk. Szárnyaival csapkodott, föl-állott, nyakát jobbra-balra forgatta a legtermészetesebb módon. Vaucanson aztán gyakorla-tilag értékesebb dolgokat is talált ki: csipeverő gépet, de ezt nem engedték használatba venni, mert féltették tőle a csipeverő munkások kenyerét.

1776-ban a svájci La Chaux de Fondes nevű órákészítéssel foglalkozó községben két órás, a Droz-testvérek olyan finu-alakot készítettek, a mely asztal előtt ült és irt s egy kis leányt, a mely zongorázik. E két rendkívül pontosan csinált s csinosan kiállított bábút még ma is mutogatják «anderiták» neve alatt. Ugyane testvérek egy egész panorámát is készítettek, melynek előterében két rokokó-hölgy menüettet tánczolt, háttérben egy paraszt a szamarát hajtott, egy juhász furulyázott s egy pasztor-leány mandolinon játszott.

Végül mind e mesterséges alakok közt a legelső helyek egyikét foglalja el az 1769-ik esztendőből egy magyar ember, Kempenen Farkas sakkozó automata törökje, a mely gépezete segítségével kitűnően tudott sakkozni, s melyet lapunk 1894. évi 4-ik számában képekkal részletesen is ismertettünk.

BURKE FÖLFEDEZÉSE.

Évszázadok, sőt évezredek óta az az elv uralkodott a természettudományokban, hogy élő lény csak élőlényből származhatik. A legbehatóbb kutatás se tudott ellenkező esetet kimutatni. Szervetlen anyagból soha se sikerült se növényt, se állatot előállítani, ha még oly egyszerű lett volna is azoknak szervezete. Még a legkezdetelebb baczillusok is csak más baczillusokból keletkezhetnek, és sohasem az életelen anyagból.

Mintegy ötven esztendővel ezelőtt úgy látszott azonban egyszerre, hogy ez az elv megdől. Egyes tudósok a mikroszkopiai élőlényeknek egész sorozatát vélték előállíthatni pusztán és kizárólagosan ásványi anyagokból. A kérdés élénk izgatottságra hozta az akkor élő tudósokat. Maga Pasteur egész figyelmét ily irányú vizsgálatokra fordította. S csakhamar bebizonyította, hogy a tudósok minden egyes esetben tévedtek, midőn azt hitték, hogy életelen test-

Burke Butler cambridgei tanár, a mint laboratóriumában dolgozik.

ből hoztak létre élet. Hibájok legtöbb alkalommal onnan keletkezett, hogy a kísérleti anyagot nem zárták el a levegőtől. A levegő pedig tele van apró lényeknek a magvaival, sőt magokkal az élő mikrobákkal. Ezek jutottak bele a kísérleti anyagba, s ezek szaporodtak el abban, tehát az így keletkezett élet maga is élő lényekből származott. A mint Pasteur úgy ismételte meg az előtte mások által végzett kísérletet, hogy gondosan elzárta a levegőt, akkor új élő lény soha se keletkezett. Az ő kísérletei óta nem is bolygatták többé a tudósok a lények őse keletkezését, az úgynevezett generatio aequivoca-t, egészen a legújabb napokig.

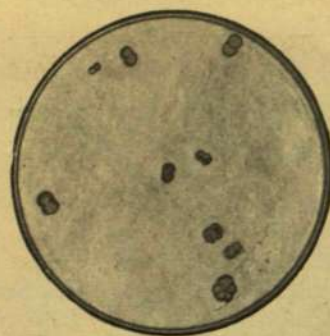
Annál nagyobb feltűnést keltett néhány nappal ezelőtt az a hír, hogy egy minden tekintetben komoly hírből álló tudós a rádium segítségével élő lényeket tudott létre hozni az élettelen anyagból. E tudóst Burke Butler-nek hívják, s a híres cambridgei egyetemnek tanári székét foglalja el.

Kísérlete röviden összefoglalva abból áll, hogy egy kémlecsőbe sterilizált húsleveset tesz, a levesbe egy darabka rádiumot márt, s a kémlecső végét jól elzárja pamutlával. A húsleves sterilizálva lévén, abban semmiféle élőlény, vagy annak magva nem lehet többé. A levegőből se juthat oda, mert az üveg el van zárva, s az eredmény mégis az, hogy mintegy másfél nap múlva apró pontocskák keletkeznek a levesben, melyek mikroszkóp alatt jól kivehetők, s változásokat is mutatnak. Közepükön apró fekete pontok lesznek láthatók, majd meggyarapodnak, megnőnek, és ketté is oszlanak, tehát határozott életjelenségeket mutatnak. 1-ső számú ábránkon egy csöpp ily folyadékot láthat az olvasó, a mint az a mikroszkóp alatt feltűnik. 2-ik számú ábránk a kémlecsőveket mutatja, melyeket Burke kísérleteihez használt. 3-ik ábránkon egy üvegeső van feltüntetve, minőt Burke használt, s melynek alsó részén egy kicsi mennyiségű rádium van beforrasztva, összesen egy grammnak ezredrésze.

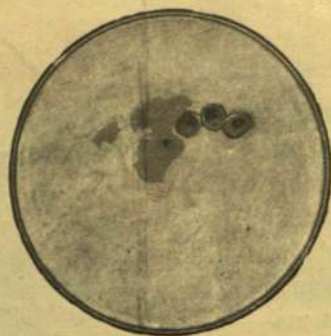
Az eredmény, melyet eddig ismerünk, sokkal kezdetelegesebb még, semhogy ítéletet lehetne

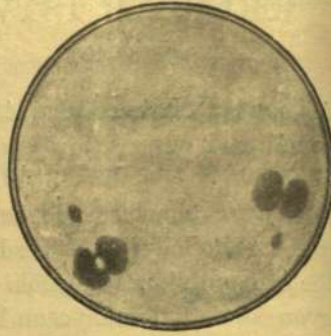
3-ik ábra. Üvegeső rádiummal.

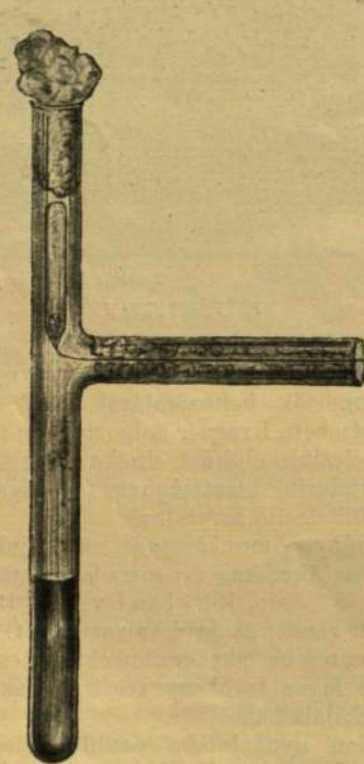
Első állapot, a kísérlet után 3-4 nappal.

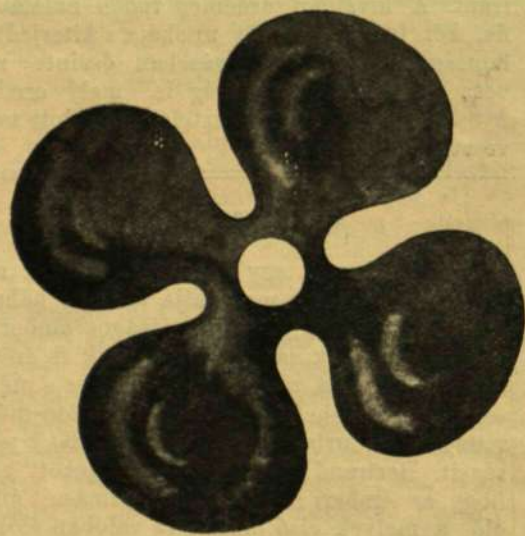
A kísérlet kezdete után 8 nappal. Fekete középpontok keletkeznek.

Két hét múlva. Az alakzatok ketté válnak.

Kémlő csővek gyapottal elzárva, alul húsleves. A jobbról álló kémlő csőben egy kisebb üvegeső rádiummal.

Kristályok, melyeket Rainey a mészkő szénvegyületeiből állított elő.

A «BURKE FÖLFEDEZÉSE» CÍMŰ KÖZLEMÉNYHEZ.

4. és 5. ábra.

róla mondani. Voltaképpen maga a húsleves életnek a produktuma, a szarvasmarha húsából való, tehát szó sem lehet arról, hogy itt szeretlen lényből keletkezett volna szerves lény. Azt se tudjuk bizonyosan, jól volt-e sterilizálva a leves, s nem maradtak-e benne élő állapotban szerves testek, vagy élő lényeknek csirái. Arra nézve sincs semmi bizonyosságunk, hogy jól volt-e elzárva gyapottal az üvegeső, s nem hatolhatott-e át rajta a levegő, vagy pedig tiszta volt-e teljesen a gyapot, s nem tartalmazott-e oly spórákat, melyekből élet keletkezik. Hasonló hibák miatt nagyon sokszor csalódtak már a tudósok.

Itt a mint a fentebbiekből is látszik, sok kérdőjelet kell még közbeszúrunk, mielőttazutolsó mondat végére odatennénk a pontot.

De mindezekről eltekintve, az se látszik kizártnak, hogy a levesben mutatkozó pontocskák nem is élő alakok, hanem jegeczek. Tudvalevő, hogy a jegeczek is megnövekednek és elváltoznak. Itt e föltevés annál közelebb látszik feküdni, mert mintegy ötven év előtt

Rainey oly kristályokat állított elő a mészkő szénvegyületeiből, melyek alakra nagyon hasonlítanak a Burke által észlelt apró testekhez. 4-ik és 5-ik ábránk két ilyen kristályt mutat, míg egyik képünkön magát a tudóst mutatjuk be, a mint laboratóriumában fölfedezéseit dolgozik.

AMERIKÁBAN ELPUSZTULT MAGYAR BÁNYÁSZOK SÍREMLÉKE.

Szőrnyű szerencsétlenség történt a múlt év január 25-ikén az amerikai Cheswickben, hol az egyik bánya felrobbant s ez alkalommal 174 bányamunkás vesztette életét, köztük 58 magyar. Szerencsétlenül járt honfitársaink nagyobbára ugocsa-, szatmár-, veszprém-, zemplén-, borsod-, és győrmegyei származásúak voltak, kiket itthon a hazában 32 özvegy és száz árva gyászol.

Az együtt eltemetett áldozatok sirja fölé a cheswicki bányászok egyesülete szép emléket

emelt, melyet folyó évi május 30-ikán lepleztek le meghatározott ünnepélyességek közt.

A mindenféle nemzetiséghez tartozó bányászok hatalmas zenekar kíséretében, kettős zárt sorokban vonultak ki a temetőbe, s az emlék körül helyezkedtek el. Előbb egy angol lelkész tartott emlékbeszédet, mely után a nagyközönség elénekelt a «Nearer my God to thee» kezdetű egyházi éneket, melynek végeztével a magyarok erőteljes hangon rázendítettek a 90-ik zsoltárt: «Te benned bízunk eleitől fogva». Búsán töltötte be a völgyet a magyarok éneke, melynek szívhez szóló hangjai még a jelenvolt idegeneket is a legnagyobb mértékben meghatották. Ezután Harsányi Sándor homesteadi református lelkész mondott magyar nyelven szép imádságot, melybe a többféle felekezeti magyarság hangos zokogása vegyült. Ugyancsak Harsányi lelkész végezte volt annak idején a temetési szertartást is, bár csak 22 volt közülük református.

Mikor bevégeződött a kegyeletes ünnepély, a magyarok két pompás koszorút helyeztek el az emléken, mely alkalommal le is fényképezték őket. Az alakok közül papi ruhájában felismerhető Harsányi lelkész, a ki mellett neje áll.

DIVATLEVÉL.

Perzselő sugárral tűz le a fővárosra a nyári nap, s mindenfelé lázasan készülődnek az elutazásra.

A csomagolás és rendezkedés mellett fő szerep jut a női öltözködéskor való gondoskodásnak. Katigó varrógépek mellett varróleányok görnyedeznek és a nagy divatszalonokból egyre-másra szállítják a nyári ruhamekeket tartalmazó dobozokat. És ezekből valóságos csodái kerülnek ki a lenge, csupa csipke és himzés-öltözködéseknek.

Mert más alig akad a divatos ruhák között. Határozott, általános uralmát éli a fehér szín, valamint a lengébbnél lengébb szövetek tömege. Ez már egészen természetessé teszi azt, hogy a himzést és csipkét választásuk kizárólagos díszül. És ez okozza, hogy e két dísznek annyi és oly szép változatát még egy esztendőben sem láttuk, mint ezidén. Kicsi és nagy likacsok, a csillagok, virágfüzér és stilizált minták ezrével teremnek e kedvelt díszek világában és kelendősége mindeniknek bőven akad.

A fehér szöveteknek ép oly bő változatait látjuk. A sűrűbb szövetek közül nagyon keresett a végtől-végig likacsosan himzett vászon, a mely kész ruhákban, illetőleg alj- és derékformában himezve minden divatúri-kereskedésben kapható. A könnyű szövetek között első helyen áll a moll, batist és linon. Ezek többnyire sama minőségben kedveltek, de akad közöttük pettyes is, a mely kedvence lett a nőknek. Csaknem mindegyiknek van csipkével, himzéssel áttörtött fehér ruhája, vagy blúza. E tekintetben nincs rang-, sem korkülönbség. A szegény varróleány ép úgy megengedheti magának ezt a kedves viseletet, mint a dúsgazdag divathölgy. És viruló ifjú arcukhoz ép úgy illik a fehér szín, mint az ezüstszín, vagy hófehér hajhoz.

Kossuth Ferenc és gróf Apponyi Albert.

Gróf Zichy Aladár és báró Bánffy Dezső.

Pillanat-felvétel a miniszterelnöknél július 1-én tartott tanácskozás után a budai sikló állomásán előtt.

Ez a felfogás új, mert azelőtt csak fiatalok viseltek fehér ruhát, a mely ma már szinte általánossá lett.

A ruhák készítmódja valóságos stilszerű. Minden részletében alkalmazkodik XIV. és XVI. Lajos idejének ízléséhez. A keskeny, rövid ujjak, hegyes derekak és széles övek és a testhez álló szabás teljesen rávall arra a viseletre, a melyben az akkori szépségek pompáztak. De még a kalapok is, a melyek a párisi nők — legtöbb esetben parókává felett — óriás hajékeik díszlegnek. A kalapok többnyire kicsinyek, laposak, olyanok, mint egy tányér, míg a haj természetes és nem természetes dudorai szinte a túlságig kiszélesednek és igyekeznek dús, tömört volutákat feltüntetni.

Egyik mai képünkön elegáns nyári ruhát mutatunk be, a mely minden ízében divatos, de a mellett távol áll a divat terén most gyakran észlelt túlszóságtól és szélsőségektől. Több ily ízléses összeállítású öltözködések voltak alkalmunk látni a Monasterly és Kuzmik utódai cégénél. A ruha szövetje halványzöld, lágy selyem, két árnyalatban. Az alj világosabb színben készült, a lebleny, XVI. Lajos korabeli derék sötétebből. A dísz sárgás Cluny-csipké adja. Az alj alul bő, fent dúsán redőzött. Szegélye vékony zöldmuslinbodorokból öltött íves minta, fölülte egyes csipkésdíszeket látunk és kézzel himzett rózsabokrétákat. A derékknak fent sárgás csipkebetétje van, zöld muslinbodorokkal szegélyezve. Ujjai rövid, dudoros, alól csipkefodorral. Leblenye berakott, két hosszú végben rojtos selyemcsüngőkkel, melyek művészi csattokkal vannak az övhöz kapcsolva. A kalap sárgás panama, lilás rózsákkal.

Másik képünk két divatos kalapot mutat be. Az

egyiknek himzett, likacsos vászon adja az anyagát fehér színben. Ez a lágy szövet öltetés ügyességgel van egy divatlapra alkalmazva. Szegélye csipkedudor, valamint a fejet is ez díszíti. Halványzöld selyemből széles sávot csavartak rá, elől pedig letűzték egy nagy rózsával. A pereme alá is került néhány kis, halványzöld selyemesokor. A másik kalap kerek, finom szalmafonással. Minden dísz egy fekete bársonyesokor és kevés fehér toll.

S. Bella.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Gerő Attila: «Mámor». Budapest, 1905. E vers-kötet írója eddig műfordításával szerepelt az irodalomban, ez az első eredeti kötete. Ideálista hajlamú lélek, erősen romantikus színezettel; szereti a csillogó, hangzatos szavakat, gyakran emlegeti a szerelemben, vallásban való eszményies hitét. A modern ember tépelődő kételyei távol vannak tőle, de nincs is meg benne a modern ember hajlama az önmagában s a világ és élet nagy kérdéseiben való elmélyedésre. Gondolkodása ép úgy, mint érzése a felszínen marad, nem tár fel rejtettebb, mélyebben fekvő területeket. Kelletlenül többször szónokol, a szavak zenéje néha nagyon is magával ragadja a bőségszerűsége sokszor inkább elföldi, mint kifejtja a gondolatot. Minden hibái mellett is azonban szívesen jegyezzük föl e könyv megjelenését, mert a mai irodalomban ritka eset, hogy valaki ily romlatlan értelemmel, annyi áhitattal s a költői munka iránti ily lelkesedéssel keresse a Parnasszusra vezető utat. A kötet csinosan kiállítva a Lampel-Wodianer-cég kiadásában jelent meg s ára 4 korona. Mutatványul a következőket közöljük belőle.

Míg itt a nyár...

Tudom, szeretsz már régtől fogva,
Mért titkolnád tovább?
Szerelmed ég vadul lobogva...
Magadnak bévalód zokogva,
Hát mért nem lebbentet fel végre
Titkodnak fátylót?

Boruljunk hát egymás nyakába!
Miért halasztanók?
Egy percz se veszszén többet kárba,
Mít átélhetünk boldogságba!
Csattanjon csókra csók!

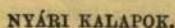
Szívünk' az ég egymásnak szánta,
Mi egymásé vagyunk.
Egymásé leszünk mindörökre,
Mért ne vágnánk hát gyönyörökre
Épen csak mi magunk?

Mindenki boldogságra vágyik,
S az élet egy arasz...
Éljünk egymásért mind halálig,
S ne öljük el szívünknek vágját,
Ne várjunk, míg havaz!

Még nyár virul a szíveinkben!
Őszig, télig ki vár?
Simulj szívemre hát meghitten,
Szerelmedben én mindig hittem,
Oh vadd be, vadd a titkod, édes,
Míg itt, míg itt — a nyár!

AZ AMERIKÁBAN, CHESWICKBEN ELPUSZTULT MAGYAR BÁNYÁSZOK SÍREMLÉKÉNEK LELEPLEZÉSE.

„Az állatok világa” című vállalat legutóbbi füzetét, melyeket *Lósy József* szerkesztett, — a hazai rovarvilággal foglalkoznak, bemutatják a többek közt a mezőgazdaságra nézve kártékony zsigiszeket, honvédbogarat, firkálóbogarat stb. Majd a méhekéről, darazsakról és hangyákról olvasunk vonzó leírást. A munkát számos szép kivétel kép is díszíti. „Az állatok világa” a Legrandy-testvérek kiadásában jelenik meg, ára egy füzetnek 80 fillér.

Tanárok országos gyűlései. Most, a nagy nyári szünidők elején tartják a tanárok országos egyesületei évi közgyűléseiket. A *középiskolai tanár egyesület* tagjai Pécs városában jöttek össze a gondjaikra

MI UJSÁG?

Bródy esete a budapesti irodalmi körökben mély megdöbbenést okozott, mert tehetségét nagyra becsülték; az olvasó közönség is általános részvétellel ismételtetett egyik kedvelt szépirodalmi írójának panasza iránt. Bródy a legszebb életkorban van, még egy-két évvel ezelőtt ritka munkájával dolgozott, le egyezsereg idegesség fogta el, s újabb időben alig ért valamit. A társaságban, baráti körben is kedveltek a rendesen vidám embert, a ki mikor álmatlan-ágról, idegességről kezdett panaszkodni, ezt az író utolsóakra fogékony hangulatának tulajdonították. Be a hozzá közel levők szomorúan vették észre, hogy folyton emésztí magát, élethéve fogy. A talai őszkor egyre fokozódott idegessége, a télen ádógyuladása esett, tavaszkor Czirkveniczába.

gég jobban felszította, úgy hogy csak a legnagyobb
atonai erőfeszítéssel, több ezer ember halálá árán
adott a czári kormány legalább ideiglenesen ren-
detleni. A 'Potemkin' ellen kivonult Sze-
bastopolból az egész Fekete-tengeri hajóhad,
nem mert ellene tenni semmit, mert az a vesze-
lemény fenyegette, hogy a többi hadihajók legény-
e is követi a 'Potemkin' példáját, a mint
hogy a 'Pobjedonoszev' nevű meg is tette. A ha-
dud visszavezetett Szebastopolba, a 'Pobjedo-
noszev' megadta magát, a 'Potemkin' azóta
sététlenül cirkál, forradalmi vörös lobogóval
becoazin a tengeren. Főlkérste a román Kon-
szina kikötőjét, de az ottani hatóságok magatár-
sa miatt kénytelen volt onnan hamar tovább in-
ni. Elhajózott Szebastopol előtt bántalanul,
nemért, szénért megcsarozta és bombázta a
mái felszítget lélekelti részén levő Feodžia ki-
tő városát. A szebastopli hajóhad állítólag üldözi,
eddig nem sok eredményvel. A nagy orosz
hadalombban mind további harapóznak a lázongó-
sá lig van nap, a mely új, igató eseményeket
vetne fel.

28. SZÁM. 1905. 52. ÉVFOLYAM.

EGYVELEG.

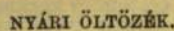
* **Románia** hat millió lakosa közül csak minden hatodik ember tud írni és olvasni.

* **A világ legnagyobb vas-szekerénye** most Londonban a Délafrikai Első Gyémántban árszámla készülő számra készül. A szekérben 40 millió korona értékű gyémántot fognak őrizni. Magassága har madfélmetr, két méter szélességgel; súly 21 ezer kilogramm. Szakértők véleménye szerint a szekérnyehz betörök nem férhetnek, mivel annak megfúrása legalább 24 órát venne igénybe.

Az árveréskor ott volt vásárlási szándékkal az akkori walesi herceg, VII. Edvárd király, a ki szeretett volna megvenni sandringhami istállója számára a Flying Foxot. Az ajánlatok egyre nagyobbak lettek, 800,000 frank, 850,000 majd 900,000. A walesi herceg ekkor elkedvetlenedve szólt:

Ez az eset páratlanul áll
ben, mégis jellemző világ-
összegek forognak a nagy v

RECLUS ELISÉE, a nagy földrajzi író, július 5-ikén éves korában. A kitűnő tud. hosszabb ideig tartózkodot De Gerando-családhoz mé. Műveit a világ minden m. ták; nagy részük magyar. 1870-ben a kommun. folk. miatt száműzték. Az am. Párisba. Midőn 1894-ben

KNUSPER ISTVÁNT, a műegyetem nyugalmazott tanárát július 4-iken nagy részvét közt temették el. Ott voltak: Hieronymus Károly, a mérnök-egyetel elnöke, Heinrich Gusztáv, az Akadémia főtitkára, Szily Kálmán, Czékéliusz Aurél minisztertanácsos, Hauszmann Alajos műegyetemi rektor, Losvay Lajos prorektor. A gyászszertartás után az Akadémia és a József-műegyetem nevében *Fülad*

Gusztáv, a mértékletesítő-intézet nevében pedig Harsányi intézeti igazgató mondott búcsúztató beszédet. A halottat a kerpesi-úti temetőben helyezték örök nyugalomra.

Elhunytak még a közeli napokban: KARANOSI DÁNIEL hőmezővársárhelyi ref. lelkész élete 65-dik, lelképásztorsága 35-dik évében. — BRINGER ADÁM, Nyitra város plébánosa. — KÖRNYI SÁMUEL, a nevelés ügyének egyik érdemes veteránja, ki a nagyvenes években az első pesti kisdédóvát vezette 1848-ig, a mikor honvéd lett, később ismét a kisdédóv ügy fejlesztésén fáradozott, még his gyermeknek való dalokat is szerzett és irt azokhoz dallamot; 85 éves korában hunyt el Budapesten. — TOMPA GÉRGELY, régi honvéd őrmester, volt becső biztos a kataszteri igazgatóságánál, 75 éves korában, Kolozsvárról. — HORVÁTH JÓZSEF, régi honvéd, 80 éves korában Tolonán. — KARAP MÓRICZ debreczeni földbírtokos, Karap Ferencz főrendiházi tag, nyug. kuriai tanácselnök testvére, 67 éves korában Budapesten, a Vörös-Kereszt kórházában, s temetésén megjelentek Erdélyi Sándor és Pásztor Sándor volt igazgatóigazgatók, a felső bíróságokból és a budapesti, debreczeni, előkelő társadalomból számosan. — APOSTOL J. ENDRE, Apostol Bertalan lelkész és költő fiú, 48 éves korában Görömbölyön, és a szirmai ref. sarkterben temették el. — SZAMUELY BARNABÁS, 34 éves korában Nyiregyháza. — PETRÓCZ IVÁN, Temesmegye árvaszközi úlnöke, 35 éves, Temesváron. — PÓRKA GYULA, földbírtokos, volt kéziábrási főszolgabíró 66-dik évében Peseléken. — POLÁK LÁZAR, a budapesti Rombach-utcai zsinagóga rabijja, 73 éves korában. — WINKLER REZSŐ pénzügyi biztos Verseczen. — WOLFF GÁBOR mérnök, ki Torda város szépitése körül szerzett érdemeit, 32 éves korában, Tordán. — CSATJAY ERNŐ, Csajjay György és neje, szül. Dobján Julianna tizenöt éves fia Győrött. A szerencsétlen gyermek fürdés közben a vízbe fuladt. — MISKOLCZY SZIGVÁRTÓ JÓZSEF, Tóalmás község jegyzője 28 éves korában Tóalmán. — CSUKA LONÁCZ ügyvéd, nyug. főjegyző, 63 éves korában Jászárokszálláson. — BALTA ILLÉS kerületi jegyző 40 éves korában. — KASZANYITZKY ENDRE debreczeni kereskedő, 71 éves korában. Az elhunyt Ruttkayné révén rokonságban volt a Kossuth-családdal is. — SZALCZER NÁNDOR, a békéscsaba megyei kórház gondnoka, Gyulán.

ÖZV. MÜLLER LAJOSNÉ, szül. Tompert Ágota, száz éves korában Budapesten; ugyanitt TRUBSVETTER JOZSEFA kilencvenhárom éves korában. — Alsó-takácsi FARKAS RÓZA békéscsabai tanárnő, 29 éves korában Pápán. — VARGHA IRÉN árapataki állami tanítónő Kézdivásárhelyen 28 esztendősen korában. — FEKETE LONKA végzett képzőintézetű növendék, Fekete Ernő állami tanító és neje, Plathy Hedvig leánya 20 éves korában Munkácsán. — TÁJAI PFEIFFER ERNESTIN Budapesten és Sopronban temették el. — DR. WEISZ GÉZÁNÉ, szül. Kovacsik Margit, budapesti orvos neje, 24 éves.

Szerkesztői üzenetek.

Szentpéterná. A művészeti kiállításról küldött fényképeket köszönettel vettük s legközelebb közöljük.

Az Első Leánykiképzési Égylet m. sz. Gyermekek- és életbiztosító intézet Budapest, VI., Teréz-kört 40-42. sz. Alapítva 1863. Folyó év június havában 1.452,600 K értékű biztosítási ajánlat nyújtott be és 1.228,300 K értékű új biztosítási kötvény állított ki. Biztosított öszegnek fejében 122,393 K 67 fill. fizetett ki. 1905 január 1-től június hó 30-ig 7.593,400 K értékű biztosítási ajánlat nyújtott be és 6.327,000 K értékű új biztosítási kötvény állított ki; biztosított öszegnek fejében 461,405 K 69 fill. fizetett ki.

Ezen intézet a gyermek- és életbiztosítás minden nemével foglalkozik a legelőkelőbb díjtételek és legelőnyösebb feltételek mellett. 10449

Salvator Természetes Lithion-forrás. Vese-, hólyag-, rheuma- és köszvénybántalmaknál. Veselelet növelésénél, emelkedettségénél a légző- és emésztési szervek károsodásánál. Budapest, főraktár Edesgaty L. urnál.

Hirdetések elfogadtnak a kiadóhivatalban, Budapesten, IV., Egyetem-utca 4.

KODAK Tessék az összes árusítóknál 10851 1905. évi árjegyzéket kérni.

Cs. F. Magyarország évi összes csapadék-mennyisége mintegy 70 centiméter, a mi úgy értendő, hogy ha az ország teljesen sík volna és az egy év alatt lehullott esőből semmi sem párologna, vagy szivárogna el, akkor 70 centiméter vastag vízréteg borítaná év végével az egész Magyarország területét. Ez a csapadék pedig meglehetősen kevés, kivált mivel nagyon aránytalanul oszlik meg s az Alföldre csak 50-60 centiméter jut. Azon országokban a hol a csapadék évi összege nem éri el a 40 centimétert, már öntözés nélkül nem lehet földművelést folytatni, a hol pedig 20 centiméternél is kevesebb, ott már sivatag képződik.

Vágy Pest után. Olyan érzést fejez ki, mely nagyon sok emberben megvan — kelletlenül többen is — megénekelni pedig kevesen énekeltek meg. Mégsem hat elegendő eredetiséggel a kissé nagyobb hangot üt meg a kelletlenül; az effélehez nem illik ez az ódai, pathetikus stíl, mely különben inkább szónoklat, mint költői szárnyalás.

Vendéglátás. Kicsit ósdi modorban s feszesen van írva, pedig különben figyelemreméltó irodalmi ízlés nyilvánul benne.

Dal a panaszról. Veszteségek. Csak úgy, a próza módján és nyelven elmondogtatja, a mi gondolata van, a helyett, hogy igyekeznék művészi alkotással formálni.

Irénye. Van benne bizonyos fiatalos melegség, de sokkal fejlettebb érzésről és gondolkodásról tanuskodik, semhogy művészi hatást tehetne.

Annusoz. Hajrá Lóra! Tagadás. Sem a szerelmet, sem a hazaifas érzést nem tudja úgy kifejezésre jutni, hogy az olvasóban visszhangot keltsen.

Dalok. Dal. Kódos ősi hajnal. Gyöcsen van irva, de nem költői munkák. A mi költőben a fő: eredetiség nincs bennük.

A «VASÁRNAPI UJSÁG» 52-ik évfolyama.

A «Vasárnapi Ujság» a legrégibb magyar szépirodalmi és ismeretterjesztő képes hetilap, évenként több mint 130 íven, s több mint ezer képpel, a «Regénytár»-ral s rendkívüli mellékletekkel is bővítve legjelesebb hazai íróink és művészeink közreműködésével jelen meg.

A «Vasárnapi Ujság» újabbban színes képmellékleteket is ad, több színben művészi-leg kivitt képeket.

Előfizetési feltételeink:

A «Vasárnapi Ujság» negyedévre 4 korona, fél évre 8 korona.

A «Vasárnapi Ujság» a Világkrónikával negyedévre 4 kor. 80 fillér, fél évre 9 korona 60 fillér.

A «Vasárnapi Ujság» és «Politikai Újdonságok» a «Világkrónika» és a «Magyar Gazda» melléklapokkal együtt: negyedévre 6 korona, fél évre 12 korona.

Az előfizetések a «Vasárnapi Ujság» és «Politikai Újdonságok» kiadóhivatalába, Budapest, Egyetem-utca 4. szám küldendő.

A legjobb és legmegbízhatóbb szolgálati órák csak PERLZWEIG J. órák és ékszerésznél Ruttkán. — Kaphatók. Roskoppfórák 2 f. 50-tól felfelé. Árjegyzék ingyen. 3264

BERGMANN
Lithion-forrás
Vese-, hólyag-, rheuma- és köszvénybántalmaknál. Veselelet növelésénél, emelkedettségénél a légző- és emésztési szervek károsodásánál.

Legfinomabb szappan a bőrre különösen szepő ellen.

Véd-jegy Mindenütt kapható két bányász.

Legrégibb és legjobb BAY-RUM-VÉDŐJEGY

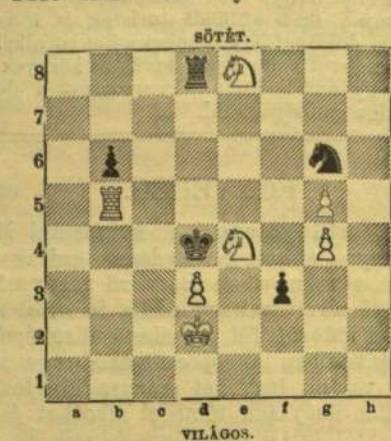
Véd-jegy 2 bányász.

Korpa ellen. Hajkínálás ellen.

Bergmann & Co. Tetschen a/E Mindenütt kapható

SAKKJÁTÉK.

2440. számú feladvány. Németh Pétertől.

Világos indít s a negyedik lépésre matot mond.

A 2426. számú feladvány megfejtése Nemo O-tól.

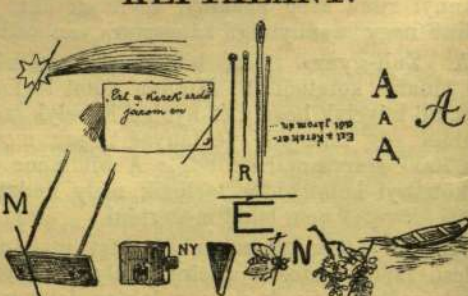
Világos. Sötét. Világos. a. Sötét.
1. Bg8-h8 g6-g5 (a) 1. Fd1-g5 Ph4-g5 (b)
2. Bg8-d8 d6-d5 2. Fd1-g5 t. sz.
3. He4-c5 mat. 3. Fv h mat.

Világos. b. Sötét.
1. Bg8-h8 Ph4-f6-e7
2. Bg8-h3 t. sz.
3. He4-f2 mat.

Helyesen fejtették meg: Budapest: E. J. és F. H. — Andorfi Sándor. — Kovács József. — Csongorban: Németh Péter. — Bakonysszentlászló: Szabó János. — Fakert: Kintzsig Róbert. — Kecskemét: Balogh Dénes. — A peti sakk-kör.

Hibaigazítás: A 2436. sz. Berger-féle feladvány között állásában már négy lépésben megoldható. — Most szerző következő állásban helyesbíti feladványát: Világos király h1, vil. bástya g8, vil. futár c6, vil. huszár f1, vil. gyalogok d3, d4, h4; — sötét király f4, sötét gyalogok: f3, f5, f7, h2, h3.

KÉPTALÁNY.

A 24-dik számban megjelent képtalány megfejtése: Folyondár befödi a falat, de a rom alatta, rom marad.

Felolós szerkesztő: Nagy Miklós.

Szerkesztőségi iroda: Budapest, IV., Kaplony-utca 9. Kiadóhivatal: Budapest, IV., Egyetem-utca 4.

SUNLIGHT SZAPPAN

A ruhát hófehérré változtatja. Használja kérem a SUNLIGHT-SZAPPANT, a világ legjobb szappánát.

Mindenütt kapható; Beszerzési források jegyzékével, ingyen mintával együtt, kívánatra a helyi képviselő: DIAMANT B. N., VI. Király utca 98b szolgál.

SZÉPSÉG KIRÁLYNŐJE VAGYOK

műta az általános közkelet NORMA-ermet használom, mely vegytiszta, zsír- és higanymentes, az arczorrer teljesen ártalmatlan, gyors hatású. néhány nap alatt eltávolít szőrt, májfoltot, mitesszert, ráncokat, az arcnak friss üde színt kölcsönöz. Norma-erem 1 tégely 2 K, bérmentes küldéssel 2 K 70 fill. 3 tégely 5 K 40 fill.

Norma-puder, mely három színben kapható, dobozonként 2 korona.

Norma-arcmosogató 1 K 60 fill.

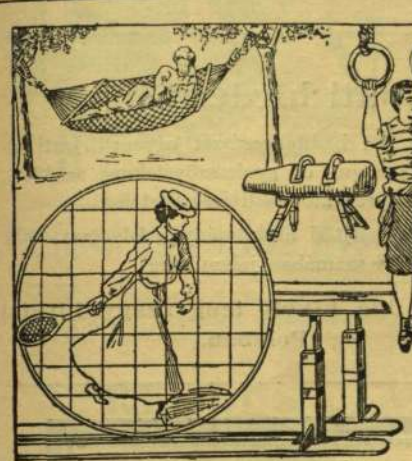
Norma-szappan 80 fillér.

NORMA-hajfestő,

teljesen ártalmatlan, eddig nem létező hatást ér el annak használatával, a hajnak természetes színe vissza varázsolja. Egyszeri használat négy hétre elegendő. Kapható fekete, barna és szőke színben. A kezelés teljesen elter az eddigi használatban levő szőke, minthogy a festés csak egy füvegől történik, s nem, mint a más hasonló hajfestéknél a hol egyszerre kétféle szer használatra szükséges. Arak használati utasítással egy füveg 4 K, bérmentes küldéssel 4 K 70 fill. Két füveg 7 K 20 fill. bérmentes. — Megrendelhető utánvétel vagy a pénz előleges beküldése mellett.

VÁROSI GYÓGYSZERTÁR a «Fekete sas»-hoz, Temesvár, Szent-György-tér 1/B. Főraktár: Török József gyógyszerárban Budapest, Király-utca 12. és Andrássy-út 10688

Alapított 1878. Telefon 15-56.

Tornaeszköz,

valód angol tennis játék, függő-ágy, háló, tekejáték, zsák, ponyva és fehér kenderkötél legelőkelőbb megbízható beszerzési forrása

Seffer Antal

sporteszközök és kötelgyártó-telepe Budapest, IV., Károly-utca, boltsz. 12. (Központi városi épület.)

Képes árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve. 10699

KIRNER JÓZSEF utóda Pirk J. puskműves.

(Alapított 1808. évben.)

BUDAPEST IV., Bécsi-utca 2., gyár Rósa-utca 7.

Dúsan ellátott raktár legújabb szerkezetű Kettős vadász-fegyverekből, golyós fegyverek, amerikai Winchester seretes ismétlő-fegyverek, forgópisztolyok, szalonfegyverek és pisztolyok, tülfények és vadász-szerkekből, melyek jóságáért kezeskedik. 10846

Erdély legnagyobb székely-turó-gyárának áriegyzéke.

INCZE GYULA

erdővidéki kaskavál - sajt és székely - turó - gyára

Baróth (Erdély).

Sajt- és turónevek megnevezése	5 kilós posta-csomag	25-50 kiló vételnél	100 kiló vételnél
	400 K 110 KORONA		
Erdővidéki kaskavál sajt 2 1/2 kilós karikában	120	118	—
Székely-turó 1/2-1 kilós szalámi-hólyagban	120	118	—
Székely-turó 1-3 kilós hólyagban	110	108	—
Székely-turó 4-10 kilós hólyagban	100	98	96
Székely-turó 5 kilós izléses bódón-kében 10% tara	100	—	—
Székely-turó 10-25 kilós bódón-ben tisztasul, bódón ingyen	—	98	96
Székely-turó 1/2 kilós kenyőráskub-ban	120	—	—

Ezen kitűnő csemege-turóból ajánlom egy 5 kilós postacsomagot próbára rendelni.

Minden megrendelés azonnal foganatosítva lesz.

Vértess-féle sósborszesz Minden házban szükséges. 10591

LUSER L.-féle turista tapasz.

Biztosan és gyorsan ható szer, tyukszem, szemölcs és talp, valamint a sarok bőr-keményedéseit, továbbá minlennemű bőrelszarvasodás ellen. A hatás-ért jótállás vállal-tatik.

Központi szétküldési raktár: SCHWENK L., győgyezéssz MEIDLING - BÉCS. Csak akkor valódi, ha minden használati utasítás és minden tapasz a mellékelt védjeggyel és aláírással el van látva, azért erre ügyelni kell. — 1 doboz ára 1-20 kor. Vidékre 1-65 kor, előzetes beküldés mellett bérment. Magyarországi főraktár: 10329 Török József gyógyszer, Budapest, Király-utca 12. Andrássy-út 26.

A Rákóczi-kor elbeszélő költészete.

Irta: GAGYHY DÉNES.

Ára 2 korona.

Kapható: Lampel R. (Wodianer) F. és Fial es. és kir. udv. könyvkereskedésben, Budapest, VI., Andrássy-ut 21, és minden könyvkereskedésben.

Rendkívül érdekes Utleírás

Epp most jelent meg a dr. Lóczy Lajos szerkesztésében kiadott Magyar Földrajzi Társaság könyvtárának VI. kötete

Emberek között

Nyolc évi Csendes-óceáni hajózás a „Tolna” yachton. Irta gróf Festetics Rudolf, franciából fordította Sárossy Bella. 58 képpel, 1 térképpel. Ára díszes kötésben 7 K.

Rendkívül érdekes kötettel gyarapodott e művel a „Magyar Földrajzi Társaság Könyvtára”, amelyivel oly gyűjteményt adunk a művelt magyar olvasókörönség kezébe, mely érdekes olvasmányok keretében állandóan tájékoztat a geográfai tudomány haladásáról, a felfedező utazások eredményéről, a világhírű utazók élményeiről. Eddig a következők jelentek meg:

Ázsia sivatagjain keresztül Irta Sven Hedin. Ára díszkötésben 7 korona.

A mennyei birodalom története Irta Lóczy Lajos. Ára díszkötésben 7 korona.

Mélytengerek világa Irta Chun Károly. Ára díszkötésben 7 korona 50 fill.

A „Észak Csillaga”

Az északi sarkteregen. Irta Szavojai Lajos Amadé. 2 kötet ára díszkötésben 14 korona.

Az I. sorozat 12 kötet előfizetési ára 72 korona. A 12 kötet előfizetési árban vagy az eddig megjelent kötetek külön, havi részletezésére is megrendelhetők

LAMPEL R. könyvkereskedése (Wodianer F. és Fial) részv. társaságnál Budapesten, VI., Andrássy-út 21. és minden könyvkereskedésben.

A legjobb arcz-szépítőszert a SERAIL-ARCZKENŐCS,

mely az arcot tisztítja, fehéríti és bárszönyűhává teszi.

Egy tégely ára 1 kor. 40 fill. Egy kis tégely ára 70 fillér.

Minden ártalmas alkatrész nélkül!

Serail-szappan — kitűnő tolett szappanok

Epe-szappan — a keses használatához

Serail-erme. Nappali használatra.

Serail-powder. Kiváló finom arczpor három színben, fehér, rózsaszín és krém. Egy doboz ára 1 korona.

Serail-szájviz. A legjobb szájviz.

Főraktár: Budapest, Török József gyógyszerárban. 10888

Kapható továbbá a készítőnél ROZSNYAY MATYAS gyógyszerárban, Aradon, Szabadságtér, valamint minden más gyógyszerárban.

SCHICHT-szappan

(„Szarvas“ vagy „Kules“-szappan).

Legjobb, legkiadósabb s azért a legolcsóbb szappan.
Ment mindennemű káros alkatrészekről.

Mindenütt kapható.

A vásárlásnál különösen ügyeljünk arra, hogy minden darab szappan „Schicht“, névvel és a „Szarvas“ vagy a „Kules“ védjeggyel legyen ellátva.

Olcsó cseh ágytoll!
5 kiló: új fosztott 9,60 K, jobb 12 K, fehér pehelypuha fosztott 18 K, 24 K, hófehér pehelypuha fosztott 30 K 36 K. Szállítás portmentes, utánvét. A kicserélés és visszavétel portmentesítés ellenében megengedjük. 11103 Benedikt Sachsel, Lobes 279, Post Pilsen, Böhmen.

Mindenütt, minden gyógyszertárban kapható.

A háiban és az uton nélkülözhetetlen esernek van eliamerve

Thierry A. gyógyszerész balzsama.

Egyedül valódi BALZSAM „Védangyal“ gyógyszerből THIERRY A. Pregrada-ban, Rohitsch-Sauerbrunn mellett.

Legjobb hatású rossz emésztésnél és a vele együtt fellépő betegségeknek, mint fejfájás, gyomorégés, székrekedés, sav képződés, túlteltség érzete, gyomorgörés, évszázalagság, katarhus, gyulladás, gyengeségi állapot, felfúvódás stb., stb. Működik mint görcs- és fájdalomcsillapító, köhögést szüntető, nyálkaoldó és tisztító szer.

Pozitív legkevesebb székletű 12 kis vagy 6 nagy üveg 5 K költségmentesen, 60 kis vagy 30 nagy üveg 15 K költségmentesen netto.

Kicsinybeni eladásnál a rakitárban 1 kis üveg ára 30 fillér, 1 ket-tős üveg 60 fillér.

Ügyeljünk az egyedül törvényileg bejegyzett szőlő apáca védjegyre: „Ich dien.“ Egyedül ez valódi.

Ezen védjegy utánzása, valamint más törvényileg nem engedélyezett, így forgalomba nem hozható balzsam-gyártmányok viszonteladása törvényileg tilos van. 10647

Thierry A. gyógyszerész Centifolia-kenőcse

Fájdalomcsillapító, puhító, oldó, hűző, gyógyító stb. Legkisebb postai székletű 2 tégl 3 K 60 fillér. Kicsinybeni eladásnál a rakitárban 1 K 20 fillér téglenként. Főraktár Budapest: Török J., dr. Egger L. I. gyógyszer-tára; Lugoson Vértés, körösdi rendelések címzett: „Schutzengel Apotheke“ des A. Thierry in Pregrada bei Rohitsch-Sauerbrunn.

Az összeg előzetes beküldése esetén a szállítás egy nappal előbb történik, mint utánvétellel és az utánvételi pótlás is megtekinthető, így ajánlatosabb az összeget előzetesen utalványozni és a megrendelést a szelvényen eszközölni és a pontos címet megadni.

Hogy karcsuvá lehessünk

a nélkül, hogy egészségünknek ártalmára volna, használjuk a „PULUS APOLLO“ melyet tengeri növények alapján vannak előállítva és páros orvostudományoktól jóváhagyva. Ezen könnyen behatárolható gyógyszerrel rövid idő alatt eszalhatatlannal elhajt túlságos embonpoint és biztosítja a követ-tettség gyógyítását mind a két nemnél. És a tükör minden elegáns hölgynek, ki nyúlnak és fiatalos alakját meg akarja őrizni. Egy doboz ára utasítással K 6.45 bérmentve, utánvétellel K 6.75 J. Ratle, gyógyszer. 5 Passage Verdeau, Paris (IX). Raktár Ausztria-Magyarország részére Budapestben Török József, gyógyszerész, Király-utca 12. 11019

Ajánlati hirdetmény.

A polai cs. és kir. haditengerészet egyenruházati hivatala számára gyalu- és gyaloszöveteknek az 1906, 1907. és 1908. évekre való szállítást illetőleg.

A teljesesszövegű árlejtési hirdetmény e folyóirat 1905. évi július hó 2-diki számában jelent meg.

A cs. és kir. kikötő tengerügyi hivatal Polában. 11140

MAGYAR KÖNYVTÁR

SZERKESZTI RADÓ ANTAL EGY-EGY SZÁM ÁRA 30 FILLÉR

Legujabb füzetek

428

A legutóbb megjelent számok

425—426. MIKSZÁTH KÁLMÁN. Ne okoskodj, Pista!

Mikszáth egyik legművészebb, humoros elbeszélése.

427. BEÖTHY ZSOLT. Jóka emlékezete.

Az a remek emlékezés, melyet Jóka halálának első évfordulóján tartott Beöthy a Kisfaludy-Társaság gyász-ünnepén.

428. SZAVALÓKÖNYVEK. I. Angol költők. Ford. Radó Antal.

Komoly és vig szavalt versek, mintaszerű magyartásban.

418. KÖNIG DÉNES. Matematikai mulatságok. II. sorozat.

419—420. MIKSZÁTH KÁLMÁN. A demokráciák.

421. ANATOLE FRANCE. Gallio. Elbeszélés. Ford. Gábor Andor.

422. Szemelvények a kódexek iródműből. II. Legenda, példák. Összeállította Balassa József.

423. HELTAI JENŐ. A Vénusz-bűnügy és egyéb elbeszélések.

424. TÓTH REZSŐ. Olasz faluk és városok.

A Magyar Könyvtár

428

teljes jegyzékét bárkinek készséggel megküldjük

Kapható

AMPEL R.

Könyvkereskedése (WODIANER F. ÉS FIA)

Részvénnytársaságnál, Budapest VI. Andrassy-út 21. szám és minden könyvkereskedésben.

Világhírű kitüntetett olasz!

Quargli.

Az első olasz gépjármű alkatrész, mely 1839. évben alapított, ajánl saját gyártmányából egy postai küldeményt bérmentve és utánvétellel 3 K 70 fillérért. Nagyobb megrendeléseknél a legolcsóbb árak.

JOSEF MEIXNER, Olmütz. Bahnhof. 10821

Budapesti Takarékpénztár és Országos Zálogköcsön Részv. társ.

Törzsi: VI., ker., Andrassy-út 5 (saját házában). Befizetett részvénytőke 10 millió korona. Elfogad betéteket 4%-os kamatozással, a 10%-os betétkamat-adó az üzleti felel. Lezártított váltásokat, előlegeket nyújt értékpapírokra. Magyar kir. osztályosjegyek felvásárló-helye IV., Ferenciek-tere 2. Kész zálog-üzletei: IV., Károly-körút 18., IV., Ferenciek-tere és Irány-utca sarkán, VII., Király-utca 57., VIII., József-körút 2., Üllői-út 6. sz. 10831

Sürgőnyozim Cartonage.

DAVID KÁROLY ÉS FIA

Telefon szám 41—48.

doboz-papíráru és szab. fémkapocsgyára

Budapest, I., Mészáros-utca 38. szám. 10651

Gyárt: Papírtányért, bonboniert és jardinet-dobozokat. Saját kerek dobozat, légmentesen elszártható, összehajtható dobozatokat polák kötésgapot, stb. és magolásra. Hintédobozok, valamint házott lemez-csövek tészés szerinti nagyságban. Teásdobozok 1/4 kilogr.-tól 10 kilogr.-ig, valamint 6, 10 és 20 filléres tea csomagolásához. Szekrénycsipke és kárpótláspapír legujabb szín és kivágásban. Állandó kiállítás a fenti cikkekkel a városi iparcsarnokban megtekinthető.

29. SZ. 1905. (52. ÉVFOLYAM.)

SZERKESZTŐ NAGY MIKLÓS.

FŐMUNKATÁRS MIKSZÁTH KÁLMÁN.

BUDAPEST, JULIUS 16.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG az egész évre 24 korona. Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG félre 12. A POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világtrónikával) együtt az egész évre 10 korona. A POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világtrónikával) félre 5. Kétfoldi előfizetésekre a postaiag meghatározott viládjú is eszolandó.

RECLUS ELYSÉE.

1830—1905.

RECLUS ama kevés kiválóak közé tartozott, kiknek lelkét megnevesíti, egyszersmind pedig túlerzékenynyé is teszi a természet nyers tényeivel való foglalkozás. A tudós, kiknek ezek a tények szokták lefoglalni a figyelmét, legtöbb esetben egyoldalú s teljesen elmerül a részletekben. Ha még oly éles szemmel látja is az egyes jellemző vonásokat, ritkán látja meg az összefüggést, a nagy egészet, a világrendben uralkodó fenséges harmóniát. Reclus mind a kettőt egyszerre látta, és látott azonfelül is sokat, a mit már nem kellett volna látnia.

Tudós volt, de politikus is volt, s a mellett költő és bölcselő. De sohase választotta el különböző tehetségeinek és foglalkozásainak határait. A költő csinálta nála a politikát s a bölcséleti kutatásokba beleszóllást engedett a politikusnak. Szelleme igen előkelő. Új, nagy igazságokat nem hoz ugyan a felszínre, de új nézőpontokból látja és világítja meg a dolgokat. Szíve nagy és emberszeretettel van tele. Szinte túltengően nagy ez a szív, egész a betegségig nagy, s még a tudományával is ezt töltögeti. Be kell állania nála egy olyan disharmoniának, mely szinte tragikái: csupa összhangot talál a világrendben, de nem találja meg e világrendben a saját helyét.

Tizenkilenc nagy kötetet irt Reclus a föld életéről. Úgy fogta fel a földet, mint a mely él. Van mozgása a Nap körül, s azzal együtt a világmindenség egy ismeretlen pontja felé halad. Vannak mozgásai az oceánoknak és kontinenseknek, melyek változnak, alakulnak, bár lassan, de láthatólag és folytonosan. Mozog és változik a földet körülvevő nagy levegő-oceán is, az ő szellőivel és viharaiival. Részt vesznek a föld életében a folyók és a patakok. A föld gyomrában közetek változnak el, új ásványok alakulnak ki. Az egész nö-

vény és állatvilág csak egy része a föld életének.

Minden él, minden mozog, mindenben megvan a harmonia, csak egyedül az emberi társadalomban nincsen. Vagy legalább Reclus nem látja meg. A szíve nem engedi, hogy meglát-hassa. Nagyon, egész odaadásával szereti az embert, sokkal jobban, semhogy elnézhetné szenvedéseit, s az élet igazságtalanságait. Egy új társadalmi rendről álmodozik, mely boldoggá tegye az embert. El akarja törölni a társadalmi rendet, hogy egy másik, egy szebbet építhessen a helyébe. S el akarja törölni ezt a meglevőt még erőszakkal is. Vérről is, ha kell. Azaz hogy a vértől már megijed. Beáll anarkhiának. De az anarkhiizmus színtelen, mint a Tolstojé. Fel akarja forgatni mindent a szeretetnek szent nevében, hogy boldogokká tegye az embereket, s alig tudja, vagy nem akarja

észrevenni, hogy ez a felforgatás csupa vér, csupa gyász, csupa boldogtalanság. Az ember-szeretethez őszinte apostola, a ki személyében a légynek sem tudna ártani, de azokkal a kommunardokkal szövetkezik, a kik felgyújtják Párist, el akarják törölni a civilizációt, s vérbe fojtják a társadalmat.

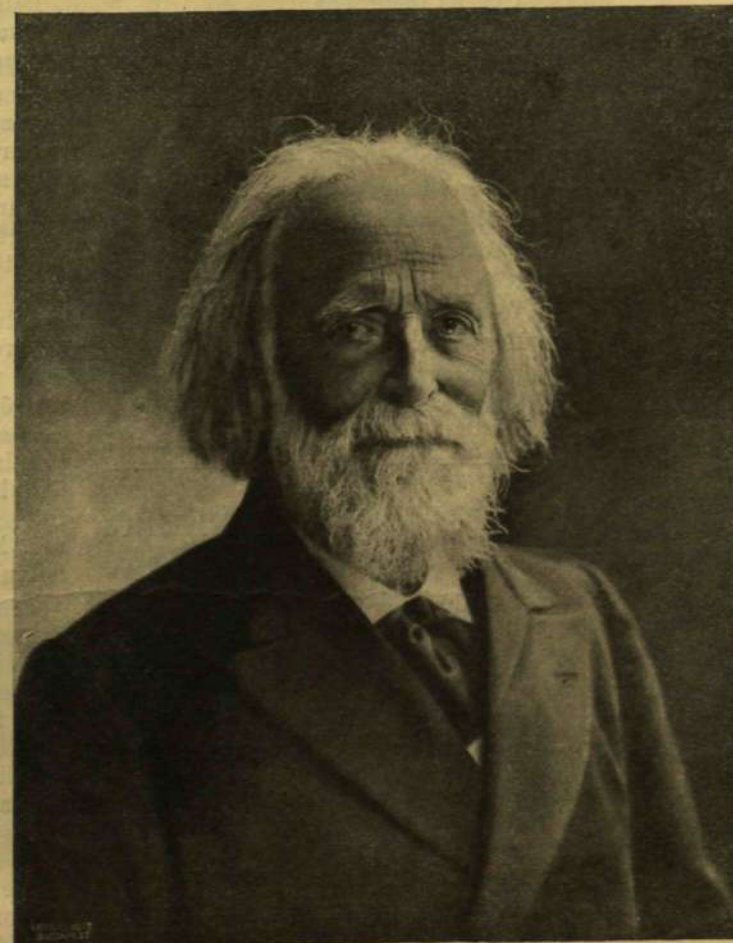
Igy beáll reája nézve sorsának tragikuma. Nem érti meg a tömeget, és a tömeg nem érti meg őt. Száműzik hazájából, melyet annyira szeretett, mint kevés más. Idegen földön kell bolyongnia, holott annyi dicőiséget szerzett nemzetének a tudományával. Gyűlölik, mint az emberiség ellenségét, pedig nem lakozott szívében más, mint szeretet.

A hogy Cassio mondja Othellóról: „Oly nagy szíve volt!”

***

Reclus 75. évét élt. Egy franciaországi falusi evangélikus lelkész fia volt s eleinte papnak készült. Tanulmányai egy részét Poroszországban végezte, azután Párisba ment, a hol belevetette magát az akkori politikai mozgalmakba, a miért 1851-ben, a második császárság alapításakor kénytelen volt Párist elhagyni. Amerikába ment s mikor innen Párisba visszatért, kezdte földrajzi irodalmi munkásságát. Politikai elveiért később is többször volt üldözés tárgya; a communeben való részvétele, később pedig anarkhiista elveinek hirdetése miatt. A hetvenes években, mikor kisebb terjedelmű munkái révén már világhíre volt, fogott bele „A föld” című nagy munkájába. Teljes kegyelmet nyerve, visszatért Párisba, de 1892-ben elfogadta a szocialista szellemű brüsszeli egyetem meghívását egyik tanszékére s ott is fejezte be életét.

1873-ban, mikor Magyarországon járt, a „Vasárnapi Ujság” részletesebb cikket közölt a már akkor világhírű tudósról. Reclus akkor száműzött volt, a commune izgalmai még élénken éltek mindenki emlékezetében. A cikkirónak, ki életrajzi adatokért fordult hozzá, a következő — szerény-

RECLUS ELYSÉE.

Serravallo
CHINA-BOR VASSAL
erősítősser gyengélkedők, vérszegénységek és lábbadosók számára. Étvágygerjesztő, idegerősítő és vérjavító szer. 10852
Küld. sz. Több mint 3500 orvosi vélemény.
J. SERRAVALLO, Trieste-Barcola.
Vásárolható a gyógyszerárakban filléres üvegekben 4 K 2.00, egész literes üvegekben 4 K 4.80.

A már 53 év óta dicőretreméltólag ismert, s a 71012. sz. Bm. leírat követelményeinek teljesen megfelelő
UJ-VUKOVARI
arctisztító kenőcs
széplő, himlőhely, sümör, májfoltok, fakadékok, forrási pörseések, orrvörösségek és minden egyéb arctörvázások ellen, valamint az
uj-vukovári
börtisztító szappan
mely az arctkenőccsel a használati utasítás szerint alkalmazva, még korosabb egyéneknek is viruló és fiatal kinézet kölcsönöz.
Egy nagy üveg ára 1 kor. 80 fill., kisebb 1 kor., szappan 1 kor. Utánzásoktól óvakodjunk!
Csak Krajcsovic által Vukovári készített kenőcs valódi. Minden tégléken Krajcsovic, a készítő arcképe látható. 11132
Főraktár: Budapest, Király-utca 12 és Andrassy-út 26, Török József gyógyszer-tára.